

Lovforslag nr. L 36. Fremsat den 2. november 1994 af justitsministeren (Bjørn Westh)

Forslag

til

Lov om strafforfølgning ved det internationale tribunal til pådømmelse af krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien

§ 1. Lovovertrædelser, der er omfattet af statuten og procesreglementet for det internationale tribunal til pådømmelse af krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien, jf. bilag 1 og 2 til denne lov, kan strafforfølges her i landet efter lovgivningens bestemmelser herom, statuten og procesreglementet.

§ 2. Justitsministeren træffer efter anmodning fra tribunalet beslutning om udlevering af personer, mod hvem tribunalet har indledt strafforfølgning.

Stk. 2. Justitsministeren træffer endvidere efter anmodning beslutning om udlevering til fuldbyrdelse af tribunalets domme.

Stk. 3. Kapitel 3 og 4 i lov om udlevering af lovovertrædere finder anvendelse med de fornødne lempelser.

§ 3. En person, mod hvem tribunalet har indledt strafforfølgning, kan ikke samtidig strafforfølges her i landet for den samme handling.

§ 4. Justitsministeren kan bestemme, at straf m.v., som er pålagt af tribunalet, kan fuldbyrdes her i landet.

Stk. 2. Fuldbyrdelsen skal i videst muligt omfang ske efter danske regler og må ikke medføre skærpeelse af domfældtes strafferetlige situation.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter i forbindelse med de i stk. 1 nævnte afgørelser, i hvilket omfang bestemmelserne i lov om international fuldbyrdelse af straf m.v., kapitlerne 2 og 4 eller 3-4 og de heri nævnte konventioner, skal finde anvendelse.

Stk. 4. Justitsministerens afgørelse forelægges retten til godkendelse. Rettens afgørelse træffes ved dom.

§ 5. Justitsministeren kan bestemme, at loven med de fornødne ændringer finder anvendelse på anden international strafforfølgning af krigsforbrydelser.

§ 6. Loven træder i kraft den 1. januar 1995.

§ 7. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Formål

1.1. I FN's resolution 827 (1993), pkt. 2, er det bestemt, at der med henblik på retsforfølgning af krigsforbrydere fra det tidligere Jugoslavien skal oprettes et internationalt tribunal (tribunalet). Efter resolutionens pkt. 4 skal alle stater samarbejde fuldt ud med tribunalet og tage de nødvendige skridt i henhold til national lovgivning med henblik på at kunne opfylde resolutionens krav. I resolutionen er der henvist til statuten for tribunalet, der er optaget som bilag 1 til lovforslaget.

Resolution 827 (1993) er vedtaget af FN's Sikkerhedsråd med hjemmel i FN-pagtens kap. VII, der vedrører forholdsregler over for trusler mod freden, fredsbrud og angrebshandlinger. Resolutionen er efter FN-pagtens art. 48 umiddelbart bindende for medlemsstaterne.

1.2. Justitsministeriet har overvejet, om resolutionen kan implementeres i dansk ret ved udnyttelse af den bemyndigelse, der er givet ved lov nr. 156 af 10. maj 1967 om visse forholdsregler i henhold til De Forenede Nationers Pagt. Efter denne bemyndigelse kan der ved kgl. anordning træffes sådanne forholdsregler, som Danmark i medfør af FN-pagten er forpligtet til at iværksætte til gennemførelse af beslutninger truffet af Sikkerhedsrådet i overensstemmelse med art. 41, jf. art. 39, i pagtens kapitel VII.

I forarbejderne til denne lov angives som eksemplificering af mulige forholdsregler, der nævnes i FN-pagtens art. 41: »... afbrydelse af økonomiske forbindelser og af samkvemmet ved jernbaner, radio og andre kommunikationsmidler samt afbrydelse af diplomatiske forbindelser«.

Ved fortolkningen af bemyndigelsens rækkevidde skal det endvidere tages i betragtning, at loven om visse forholdsregler i henhold til FN-pagten blev vedtaget på baggrund af FN's resolution af 16. december 1966 om visse økonomiske sanktioner mod Sydrhodesia.

Dertil kommer, at der efter statuten for tribunalet er pligt til at gennemføre fængsling af enkeltpersoner

– herunder personer med bopæl her i landet – og udlevering til strafforfølgning ved tribunalet, når der blot er truffet beslutning herom af tribunalet, jf. nedenfor pkt. 2.

Over for disse synspunkter – der taler for, at gennemførelsesforanstaltningerne bør ske ved lov – står, at det af 1967-lovens forarbejder også fremgår, at man om den parlamentariske kontrol ved den administrative opfyldelse af Sikkerhedsrådsresolutioner har forudsat, at sagen forinden skal drøftes i Det Udenrigspolitiske Nævn. Spores der her afgørende modstand mod regeringens standpunkt, vil det være naturligt for regeringen at fremlægge sagen i Folketinget. Den parlamentariske kontrol må imidlertid formentlig antages især at vedrøre det udenrigspolitiske aspekt af sagen, og det er derfor tvivlsomt, om behandling i Det Udenrigspolitiske Nævn kan træde i stedet for sædvanlig behandling af et lovforslag i Folketinget.

1.3. Justitsministeriet har på denne baggrund fundet det rigtigst at lade implementeringen af Sikkerhedsrådets resolution 827 (1993) ske ved lov i dette særegne tilfælde. Justitsministeriet har herved også tillagt det vægt, at der ikke i dansk ret er fortilfælde, hvorved der i lovgivningen er skabt hjemmel til fængsling og udlevering af personer efter beslutning af og med henblik på strafforfølgning ved en mellemfolkelig domstol.

Formålet med lovforslaget er således at skabe hjemmel til udlevering m.v. af personer med henblik på strafforfølgning ved tribunalet til pådømmelse af krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien.

I statuten for tribunalet, der som nævnt er optaget som bilag 1 til lovforslaget, er alene givet en række overordnede regler om strafforfølgningen ved tribunalet. Om det nærmere indhold af statuten henvises til tribunalets procesreglement, der er optaget som bilag 2 til lovforslaget.

Endvidere har tribunalet udstedt en række bestemmelser, der samlet regulerer retsstillingen for de frihedsberøvede personer, der afventer domsforhandling eller appelsag for tribunalet, eller som på

anden måde er tilbageholdt i henhold til tribunalets afgørelse.

Desuden er der af tribunalet fastsat nærmere retningslinier for beskikkelse af forsvarer ved tribunalet.

Derudover vil der gennem tribunalets fortolkning af statutens bestemmelser i enkelttilfælde blive fastlagt en mere detaljeret praksis for statutens anvendelse.

2. Indholdet af statuten

2.1. Efter statutens *art. 1* skal tribunalet have beføjelse til at strafforfølge personer, der har gjort sig skyldige i alvorlige krænkelser af den humanitære folkeret begået i det tidligere Jugoslavien siden 1991.

2.2. I *art. 2-5* bestemmes det nærmere indhold af *art. 1*. De heri nævnte konventioner anses ifølge bemærkningerne til statuten for at være en del af den folkeretlige sædvaneret i væbnede konflikter. Det drejer sig om følgende konventioner:

(1) Genève-konventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i væbnede konflikter.

(2) Haager-konvention nr. IV af 18. oktober 1907 om regler og vedtægter for krig til lands.

(3) Konventionen af 9. december 1948 om forebyggelse af og straf for folkedrab.

(4) Overenskomst af 8. august 1945 om retsforfølgning mod og afstraffelse af de europæiske akselandes større krigsforbrydere og den dertil knyttede statut for den internationale militærdømstol.

2.3. I *art. 6-7* afgrænses tribunalets personelle kompetence. Herefter kan alene fysiske personer strafforfølges ved tribunalet, men strafansvaret er ikke indskrænket til kun at gælde den, der har udført den ulovlige handling. Strafansvaret omfatter enhver person, der på nogen måde har været involveret i udførelsen af handlingen. Strafansvaret er ligeledes uafhængig af personens nationalitet, hvorfor i princippet også danske statsborgere vil kunne drages til ansvar ved tribunalet.

2.4. I *art. 8* bestemmes tribunalets kompetence i territorial og tidsmæssig henseende til at omfatte krigsforbrydelser begået i det tidligere Jugoslavien siden den 1. januar 1991. Da tribunalets kompetence beror på Sikkerhedsrådets resolution, vil eventuelle ændringer eller ophævelse af kompetencen bero på Sikkerhedsrådets beslutning.

2.5. I *art. 9-10* er der givet regler om tribunalets kompetence i forhold til de nationale domstoles kompetence. Det fremgår heraf, at de nationale domstole bevarer kompetencen fuldt ud til at pådømme krigsforbrydelser begået i det tidligere Jugoslavien i henhold til national strafferetlig lovgivning. Tribunalet kan imidlertid på ethvert stadium i den nationale straffeprocess anmode om, at strafforfølgningen indstilles og overgår til tribunalet.

2.6. *Art. 11-17* indeholder regler om den organisatoriske opbygning af tribunalet. Herefter består tribunalet af en domstol med to instanser, en anklager med ansvar for efterforskning og tiltalerejsning ved tribunalet samt et sekretariat til betjening af tribunalet. Efter *art. 15* skal domstolen selv fastsætte et procesreglement.

2.7. I *art. 18-19* er der givet regler om anklagerens beføjelser og forpligtelser. Anklageren kan bl.a. søge de nationale myndigheders bistand til gennemførelse af lokale efterforskningsskridt (»one-site investigations«), hvilket antageligt kan forstås således, at mulige efterforskningsskridt kan iværksættes efter anklagerens begæring, men alene i tilfælde, hvor national lovgivning indeholder den fornødne hjemmel til foretagelse af sådanne efterforskningsskridt, og hvor de danske myndigheder i øvrigt er indforstået med at medvirke hertil.

2.8. Af *art. 20-28* fremgår reglerne om tribunalets beføjelser.

Efter *art. 20* er der pligt til at frihedsberøve og udlevere en person, over hvem tribunalet har truffet beslutning om anholdelse med henblik på udlevering til strafforfølgning ved tribunalet.

Efter *art. 24* kan tribunalet alene idømme fængselsstraf, men der er ingen begrænsning med hensyn til den mulige længde af en tidsbestemt straf. Til sammenligning kan det nævnes, at der efter straffelovens § 33, stk. 1, ikke kan idømmes tidsbestemt fængselsstraf over 16 år. Efter stk. 2 kan der dog i visse tilfælde idømmes fængsel indtil 20 år.

Afsoning af tribunalets domme skal efter *art. 27* ske i en af tribunalet udpeget stat, der udvælges blandt de stater, som i forbindelse med tribunalets etablering over for Sikkerhedsrådet har erklæret sig villig til at påtage sig denne opgave. Formålet med *art. 27* er formentlig bl.a. at forebygge, at tribunalets domme afsønes i det tidligere Jugoslavien, og bestemmelsen kan derfor næppe antages at udelukke, at der med tribunalet etableres en ordening, som gør det muligt for andre lande at overføre f.eks. egne

statsborgere eller personer med fast bopæl i vedkommende land til afsoning i hjemlandet.

Af art. 28 fremgår forudsætningsvis, at den domfældte kan søge om benådning eller formildelse af straffen i overensstemmelse med de regler, der gælder i fuldbyrdeslandet. Art. 28 bestemmer herefter, at fuldbyrdeslandets myndigheder skal underrette tribunalen om ansøgningen, og at tribunalen herefter har afgørelseskompetencen i sagen.

2.9. I art. 29 er der givet en ikke udtømmende opregning af de forpligtelser, der påhviler staterne som led i strafforfølningen af krigsforbrydelser ved tribunalen. Staterne skal således sikre, at mulige krigsforbrydere kan frihedsberøves og udleveres til strafforfølgning ved tribunalen, ligesom de nationale myndigheder skal yde retshjælp, f.eks. i form af optagelse af vidneforklaringer, til brug ved bevisførelsen for tribunalen.

2.10. Endelig er der i art. 30-34 fastsat visse generelle bestemmelser om bl.a. immunitet for ansatte ved tribunalen, sæde for tribunalen og udgifterne ved tribunalens virke.

3. Indholdet af procesreglementet

Som nævnt under pkt. 1.3. og 2.6. indeholder statuttens art. 15 en bestemmelse, hvorefter dommerne ved tribunalen selv fastsætter tribunalens procesregler samt regler om bevisførelse i forbindelse med indledende retsmøder, domsforhandlinger og appelsager, godkendelse af bevismateriale, beskyttelse af ofre og vidner samt øvrige relevante anliggender.

Tribunalen har i medfør af denne bestemmelse udstedt et procesreglement, der indeholder de nærmere regler om retsplejen ved tribunalen. Herom henvises til lovforslagets bilag 2.

4. Dansk straffemyndighed

4.1. Spørgsmålet om tribunalens konkurrerende straffemyndighed i forhold til de danske, retshåndhævende myndigheder bliver kun aktuelt i det omfang, de pågældende handlinger er undergivet dansk straffemyndighed.

Efter straffelovens § 8, nr. 5, hører under dansk straffemyndighed handlinger foretagne uden for den danske stat uden hensyn til, hvor gerningsmanden hører hjemme, »... når handlingen er omfattet af mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at foretage retsforfølgning.«

Formålet med bestemmelsen, der blev indsat i straffeloven ved lov nr. 322 af 4. juni 1986, er at muliggøre dansk ratifikation af fremtidige konventioner

eller andre mellemfolkelige aftaler, der indebærer en forpligtelse for Danmark til at skabe dansk, universel jurisdiktionskompetence med henblik på strafforfølgning af overtrædelser af vedkommende konvention uanset gerningssted og gerningsmandens nationalitet.

Strafforfølgning af udlændinge ved danske domstole i anledning af krigsforbrydelser begået i det tidligere Jugoslavien afhænger således af, i hvilket omfang der må antages at bestå en konventionsmæssig forpligtelse til retsforfølgning.

Om strafforfølgning af danske statsborgere eller af personer bosat i Danmark henvises til straffelovens § 7 og § 10, stk. 2.

4.2. Konventionen af 9. december 1948 om forebyggelse af og straf for folkedrab er ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 25. maj 1951. Konventionen er endvidere ratificeret af det tidligere Jugoslavien, jf. bekendtgørelse nr. 21 af 26. maj 1952. Om konventionen henvises desuden til lov nr. 132 af 29. april 1955 om straf for folkedrab.

Loven om straf for folkedrab indeholder ingen bestemmelser om universel jurisdiktionskompetence.

Strafforfølgning efter loven om straf for folkedrab og folkedrabskonventionen vil herefter alene kunne komme på tale i tilfælde omfattet af straffelovens § 7 og § 8, nr. 6. Sidstnævnte bestemmelse vedrører tilfælde, hvor udlevering af en udlænding til retsforfølgning i et andet land afslås af de danske myndigheder, uden at handlingen er omfattet af en mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at foretage retsforfølgning.

4.3. Genève-konventionerne af 12. august 1949 vedrørende beskyttelsen af ofre i væbnede konflikter er ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 14. juni 1951. Konventionerne er endvidere ratificeret af det tidligere Jugoslavien, jf. bekendtgørelse nr. 26 af 26. juli 1951. Disse konventioner indeholder i det væsentlige enslydende bestemmelser, hvorefter der består en forpligtelse til enten at iværksætte national retsforfølgning eller udlevering til en anden interesseret, kontraherende part til retsforfølgning, for så vidt angår visse grove overtrædelser af konventionerne. Om denne forpligtelse kan bl.a. henvises til konventionen om beskyttelse af civile personer i krigstid, art. 146-47.

Genève-konventionerne suppleres af to tillægsprotokoller af 8. juni 1977 om beskyttelsen af ofre i henholdsvis internationale og ikke-internationale, væbnede konflikter.

Tillægsprotokollerne er ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 2. juni 1982. Tillægsprotokollerne er endvidere ratificeret af det tidligere Jugoslavien, jf. bekendtgørelse nr. 27 af 11. marts 1983.

Der er således mulighed for at gøre strafansvar gældende ved danske domstole over for udlændinge, der har overtrådt Genèvekonventionerne.

Selv om betingelserne for strafforfølgning for overtrædelse af Genèvekonventionerne er til stede, jf. straffelovens § 8, nr. 5, forudsætter iværksættelse af strafforfølgning i det enkelte tilfælde imidlertid, at der kan antages at bestå en rimelig formodning om, at et strafbart forhold er begået, jf. retsplejelovens § 742, stk. 2.

4.4. Strafansvar kan efter omstændighederne også gøres gældende i medfør af torturkonventionen af 10. december 1984, idet konventionens art. 5 indeholder en forpligtelse til at foretage retsforfølgning, hvis udlevering ikke kan finde sted. Denne konvention er ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 28. januar 1987. Konventionen er endvidere ratificeret af det tidligere Jugoslavien, jf. bekendtgørelse nr. 88 af 23. oktober 1987.

5. Udlevering

5.1. Gældende ret

5.1.1. Som nævnt under pkt. 2 medfører statuttens art. 20, stk. 2, sammenholdt med art. 29 og art. 1, 6 og 7, at der, såfremt tribunalet har afsagt anholdelsesbeslutning, består en forpligtelse til at varetægtsfængsle personer, herunder egne statsborgere, med henblik på udlevering til strafforfølgning ved tribunalet.

Udleveringsloven, jf. lov nr. 249 af 9. juni 1967, § 2, indeholder et absolut forbud mod udlevering af danske statsborgere. Udleveringsloven omfatter ikke udlevering til de nordiske lande, hvortil udlevering af danske statsborgere under visse betingelser kan finde sted, jf. lov nr. 27 af 3. februar 1960, § 2.

Udleveringslovens § 2 er affattet i lyset af den europæiske udleveringskonvention, jf. bekendtgørelse nr. 36 af 28. september 1963, art. 6, stk. 1 (a), hvorefter en kontraherende stat er berettiget til at afslå udlevering af sine egne statsborgere. Ved ratifikationen af udleveringskonventionen blev der fra dansk side afgivet erklæring om, at begrebet »statsborgere« for Danmarks vedkommende omfatter personer, der har statsborgerret eller fast bopæl i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Tilsvarende erklæringer blev afgivet af Norge og Sverige.

Danmark kan således efter konventionen afslå ikke blot anmodninger om udlevering af danske stats-

borgere, men også anmodninger om udlevering af personer, der uden at være danske statsborgere har fast bopæl i Danmark, eller af personer, der har indfødsret eller fast bopæl i et andet nordisk land, men midlertidigt opholder sig i Danmark. Som nævnt indeholder udleveringsloven imidlertid et ubetinget forbud mod udlevering af danske statsborgere. Dette forbud må antages at afspejle et generelt retsprincip, der genfindes i en række retsordener.

5.1.2. Efter udleveringslovens § 3, stk. 5, må udlevering for en handling ikke finde sted, hvis det på grund af særlige omstændigheder må antages, at sigtelsen eller dommen vedrørende handlingen savner tilstrækkeligt bevismæssigt grundlag. Bestemmelsen er en følge af en erklæring, som Danmark afgav ved ratifikationen af udleveringskonventionen.

Efter statuten for tribunalet, art. 20, stk. 2, er det formentlig udelukket at foretage en tilsvarende materiel, national prøvelse af udleveringsgrundlaget ved udlevering til tribunalet, idet tribunalets anholdelsesbeslutning som udgangspunkt medfører pligt til at foretage udlevering.

5.1.3. Efter udleveringslovens § 5, stk. 1, kan udlevering for en politisk lovovertrædelse ikke finde sted. Omfatter handlingen tillige en lovovertrædelse, som ikke er af politisk karakter, kan udlevering dog ske for denne lovovertrædelse, såfremt handlingen overvejende er af ikke-politisk karakter. § 5 er en følge af den europæiske udleveringskonvention, art. 3, hvorefter udlevering ikke må tillades, såfremt den forbyrdselse, for hvilken udlevering er begæret, af den stat, over for hvilken begæringen er fremsat, betragtes som en politisk forbyrdselse eller som en forbyrdselse, der har forbindelse med en politisk forbyrdselse.

Efter art. 3, stk. 2, finder den samme regel anvendelse, hvis den stat, over for hvilken begæringen er fremsat, har vægtige grunde til at antage, at en begæring om udlevering for en almindelig forbyrdselse er fremsat med det formål at tiltale eller straffe en person på grund af hans race, religion, nationalitet eller politiske overbevisning, eller at den pågældendes stilling kan blive forringet af disse grunde.

I tilslutning hertil bestemmes det i art. 3, stk. 3, at drab eller forsøg på drab af et statsoverhoved eller et medlem af den pågældendes familie ikke kan betragtes som en politisk forbyrdselse. Over for denne bestemmelse har man fra dansk side forbeholdt sig at kunne afgøre dette spørgsmål efter en konkret bedømmelse.

Om en lovovertrædelse er politisk, må efter forarbejderne til udleveringslovens § 5 altid bero på en konkret helhedsvurdering, hvorved der navnlig lægges vægt på karakteren af den eller de interesser, der er krænket ved overtrædelsen, samt på gerningsmandens motiv.

Reglen i udleveringslovens § 5 har længe været anset for et centralt princip i dansk udleveringslovgivning. Dette har bl.a. fundet udtryk i, at Danmark ved ratifikationen af den europæiske konvention om bekæmpelse af terrorisme har taget forbehold over for den særlige bestemmelse i konventionens art. 1, hvorefter en række handlinger med tilknytning til kidnapning, gidseltagning m.v. aldrig skal kunne anses for en politisk forbrydelse eller for en forbrydelse, der knytter sig til en politisk forbrydelse eller udspringer af politiske motiver.

Endvidere har Danmark ved ratifikationen af tillægsprotokollen af 15. oktober 1975 (bekendtgørelse nr. 106 af 11. november 1986) til den europæiske udleveringskonvention afgivet erklæring om, at Danmark ikke er bundet af tillægsprotokollens kap. 1, hvorefter forbrydelser omfattet af folkedråbskonventionen og Genève-konventionerne vedrørende beskyttelsen af ofre i væbnede konflikter ikke skal anses som politiske forbrydelser ved anvendelsen af udleveringskonventionens art. 3.

Det er forudsat, at udlevering til tribunalen i praksis ikke nægtes med henvisning til, at handlingen betragtes som en politisk forbrydelse. Det må således lægges til grund, at tribunalen i kraft af sin sammensætning, procedureregler m.v., vil have foretaget en vurdering af dette spørgsmål inden en eventuel beslutning om retsforfølgning. Hertil kommer, at udlevering sker til en international domstol og ikke til en stat, over for hvilken den politiske forbrydelse er begået.

5.1.4. Efter udleveringslovens § 7 må udlevering ikke finde sted, hvis det i særlige tilfælde, navnlig under hensyn til den pågældendes alder, helbredstilstand eller andre personlige forhold, må antages, at udlevering ville være uforenelig med humanitære hensyn. Denne bestemmelse er ligeledes en følge af et dansk forbehold ved ratifikationen af udleveringskonventionen.

Ved afgørelsen af, om udlevering vil være uforenelig med humanitære hensyn, skal efter udleveringslovens forarbejder de særlige forhold, der taler imod udlevering, afvejes imod den interesse, som den fremmede stat, navnlig under hensyn til lovovertrædelsens beskaffenhed og den tid, der er forløbet siden handlingens foretagelse, har i udleveringen.

Selv om den forbrydelse, der danner grundlag for udlevering til tribunalen, er af alvorlig karakter, vil det efter udleveringsloven ikke være udelukket at nægte udlevering for en tilsvarende forbrydelse af humanitære grunde. Det må imidlertid anses for tvivlsomt, i hvilket omfang udlevering til tribunalen kan nægtes af lignende grunde. Som nævnt medfører tribunalets anholdelsesbeslutning som udgangspunkt en ubetinget udleveringspligt, og det må formodes, at tribunalen i forbindelse med anholdelsesbeslutningen har taget også det humanitære aspekt i betragtning.

5.1.5. Efter statuttens art. 10, stk. 2, litra a, udelukkes strafforfølgning ved tribunalen ikke, såfremt den forbrydelse, med hensyn til hvilken der er foretaget strafforfølgning ved nationale domstole, er betegnet som en almindelig forbrydelse (»characterized as an ordinary crime«).

Bestemmelsen kan ikke antages at udelukke, at udlevering til strafforfølgning ved tribunalen kan nægtes, såfremt vedkommende person her i landet er dømt eller frifundet for den samme (faktiske) handling, som udlevering begæres for, jf. herved udleveringslovens § 8, hvorefter udlevering skal nægtes, såfremt personen her i landet er dømt eller frifundet for den pågældende strafbare handling.

Efter § 8 sidestilles tiltalefrafald, der ikke kan omgøres, med en dom med hensyn til spørgsmålet om udlevering. Efter forarbejderne omfatter udtrykket »tiltalefrafald« påtaleopgivelse både af bevismæssige og andre grunde.

Uanset at tiltalefrafald ikke er omfattet af statuttens ordlyd, må tiltalefrafald, der ikke kan omgøres af den overordnede anklagemyndighed, jf. herved retsplejelovens § 724, stk. 2, formentlig kunne begrunde nægtelse af udlevering til tribunalen. Det må dog herved tages i betragtning, at en begæring om udlevering til tribunalen kan være begrundet i bevismæssige omstændigheder, som ikke har været de danske myndigheder bekendt på tidspunktet for en beslutning om påtaleopgivelse. Udlevering må i sådanne tilfælde kunne komme på tale uanset påtaleopgivelsen, jf. herved principperne i retsplejelovens §§ 975 om genoptagelse af strafforfølgningen i sager, der er endt med påtaleopgivelse.

5.1.6. Efter udleveringslovens § 10, nr. 1, må udlevering kun ske på vilkår, at den udleverede ikke drages til ansvar eller udleveres videre til tredjeland for nogen anden strafbar handling begået før udleveringen end den, den pågældende er udleveret for.

F. t. l. om strafforfølgning vedr. krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien

Udleveringslovens § 10, nr. 1, litra a-c, indeholder visse undtagelser fra denne regel. Således kan justitsministeren efter udleveringslovens § 10, nr. 1, litra a, jf. § 20, efter anmodning tillade, at en person, der er udleveret, underkastes strafforfølgning eller straf fuldbyrdelse eller udleveres videre til tredjeland for en anden strafbar handling begået før udleveringen end den, den pågældende er udleveret for. En sådan tilladelse kan kun meddeles, såfremt udlevering for den pågældende handling kunne have fundet sted efter udleveringslovens regler.

Efter statuttens art. 18, stk. 4, og 19, stk. 2, samt 20, stk. 2, må det antages, at der i forbindelse med tribunalets udleveringsbegæring foreligger en sigtelse eller tiltale (»indictment«), der indeholder en forholdsvis præcis beskrivelse af den eller de strafbare handlinger og de anvendelige straffebestemmelser, der efter statuten danner grundlag for udleveringen. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der efter udleveringen under strafforfølningen ved tribunalet fremkommer oplysninger om andre strafbare forhold begået forud for udleveringen. Udlevering til tribunalet kan næppe – med henblik på at tage højde for sådanne tilfælde - betinges af et generelt forbehold om f.eks. de danske myndigheders tilladelse til at udvide tiltalen ved tribunalet svarende til udleveringslovens ordning.

Udgangspunktet efter statuten er som tidligere nævnt, at tribunalets beslutning om anholdelse medfører en ubetinget udleveringspligt, og der kan næppe af statuten udledes nogen bestemmelse, hvorefter den, der udleveres, kan påberåbe sig en berettiget forventning om kun at blive draget til ansvar for de forbrydelser, der er nævnt i den tiltale, der danner grundlag for udleveringen.

Derimod kan statuten ikke antages at udelukke, at udleveringslovens ordning med hensyn til videre udlevering til tredjeland med henblik på retsforfølgning for andre lovovertrædelser opretholdes. Formålet med statuten er således kun, at der ved tribunalet kan gøres udtømmende op med de krigsforbrydelser, der er begået i det tidligere Jugoslavien siden 1. januar 1991.

5.1.7. I udleveringslovens kapitel 3 er der fastsat regler om behandlingen af sager om udlevering. Der er i § 13 hjemmel til at sikre udleveringen gennem beslaglæggelse, ransagning, anholdelse og fængsling efter retsplejelovens regler i samme omfang som i sager vedrørende lovovertrædelser af tilsvarende art, der forfølges her i landet.

Lovligheden af justitsministerens beslutning om udlevering er efter lovens § 16 undergivet adgang til domstolsprøvelse. Indbringelse af beslutningen om

udlevering for retten har opsættende virkning. Udlevering kan således først ske, når beslutningen er fundet lovlig ved endelig retskendelse, jf. udleveringslovens § 17, stk. 1.

Med henblik på at sikre udleveringens gennemførelse er der i § 17, stk. 3, hjemmel til at iværksætte anholdelse og fængsling efter retsplejelovens regler. Fængsling i medfør af denne bestemmelse skal som udgangspunkt ophæves, hvis udlevering ikke har fundet sted inden 30 dage efter udløbet af klagefristen eller endelig retskendelse.

I en sag om udlevering til strafforfølgning ved tribunalet kan der næppe foretages en prøvelse svarende til den i sig selv noget begrænsede domstolsprøvelse efter udleveringsloven, f.eks. af de beviser, der danner grundlag for udleveringsbegæringen, idet tribunalet må antages under behandlingen af spørgsmålet om udlevering at have foretaget en sådan prøvelse af udleveringsgrundlaget.

Det kan imidlertid ikke antages, at statuttens ordning udelukker, at der ved nationale domstole efter vedkommendes begæring foretages en vis, begrænset prøvelse af udleveringsgrundlaget bl.a. med henblik på at sikre, at den, der begæres udleveret, er rette vedkommende. Der må i den forbindelse kunne tillægges begæringen om domstolsprøvelse opsættende virkning for tribunalets udleveringsbegæring.

5.1.8. Efter udleveringslovens § 19 kan der foretages beslaglæggelse, ransagning, anholdelse og fængsling i tilfælde, hvor en person er efterlyst af myndighederne i en fremmed stat som sigtet, tiltalt eller dømt for en strafbar handling, der må antages at kunne begrunde udlevering efter udleveringsloven. De nævnte foranstaltninger skal som udgangspunkt ophæves, såfremt anmodning om udlevering ikke er modtaget senest 30 dage efter anholdelsen. Denne bestemmelse svarer i det væsentlige til art. 16 i den europæiske udleveringskonvention.

Der er ikke i statuten for tribunalet noget udtrykkeligt krav om, at medlemsstaterne i lovgivningen skal sikre, at der alene på grundlag af en efterlysning skal kunne iværksættes anholdelse eller fængsling ad modum den europæiske udleveringskonventions art. 16. På den anden side er opregningen i statuttens art. 29 om staternes forpligtelser til at samarbejde med tribunalet næppe udtømmende. En ordning svarende til udleveringslovens § 19 i forhold til tribunalet kan næppe antages at støde på betænkeligheder. Det må herved tages i betragtning, at den prøvelse, der skal danne grundlag for f.eks. en beslutning om frihedsberøvelse, i sagens natur må blive mere omfattende end ellers, da der på dette tids-

punkt (endnu) ikke foreligger en formel anholdelsesbeslutning fra tribunalet.

5.1.9. Efter udleveringslovens § 21, stk. 1, kan justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, tillade, at en person, der udleveres fra en fremmed stat til en anden, føres gennem riget, såfremt bestemmelserne i udleveringslovens §§ 2 eller 4-6 ikke ville være til hinder for, at der skete udlevering fra Danmark for den pågældende handling. Tilladelse til gennemtransport kan således f.eks. nægtes, hvis den forbyrdselse, den pågældende udleveres for, af de danske myndigheder betragtes som en politisk eller militær lovovertrædelse. Tilladelse vil endvidere kunne nægtes, hvor den, der udleveres, har statsborgerret eller fast bopæl i Danmark eller i et af de øvrige nordiske lande. Da der efter udleveringslovens § 2 er et absolut forbud mod udlevering af danske statsborgere, vil tilladelse til gennemtransport af danske statsborgere være udelukket.

Hvis transport af den udleverede sker ad luftvejen, følger det af art. 21, stk. 4, i den europæiske udleveringskonvention, at der kun skal anmodes om tilladelse til gennemtransport, hvis det er hensigten at foretage mellemlandning i den stat, hvis territorium overflyves. Hvis mellemlandning ikke skal finde sted, skal den pågældende stat alene underrettes om, at der som grundlag for udleveringen foreligger en dom eller en beslutning om anholdelse eller fængsling.

Uanset at der efter statuten er en i princippet ubetinget udleveringspligt, kan man formentlig opretholde en ordning, hvorefter transit gennem Danmark i forbindelse med en udlevering fra tredieland til tribunalet betinges af en forudgående tilladelse, men tilladelse til transit kan ikke nægtes i samme omfang som efter udleveringslovens § 21. Tilladelse til transit vil således kun kunne nægtes i det omfang, der ville have været adgang til at nægte at efterkomme en tilsvarende udleveringsbegæring fra tribunalet.

5.2. Justitsministeriets overvejelser

Som det fremgår af ovenstående, medfører statutens ordning, at tribunalets beslutning om udlevering i princippet skal respekteres fuldt ud uden selvstændig materiel, national prøvelse af udleveringsgrundlaget. Statens tilsidesættelse af forpligtelser efter statuten indebærer, at staten begår et folkeretsbrud. En vis, mere formel prøvelse kan imidlertid formentlig finde sted.

Konstateres det, at der foreligger en personforveksling, vil udlevering således uden videre kunne nægtes.

Også uden for sådanne tilfælde må der imidlertid antages at bestå en – om end begrænset – adgang til at nægte udlevering. Antages udlevering i et konkret tilfælde at være åbenbart uforenlig med landets retsorden, må udlevering således kunne nægtes.

Som eksempler på tilfælde, hvor nægtelse af udlevering efter omstændighederne kan komme på tale, kan nævnes tilfælde, hvor den, der skal udleveres, er dansk statsborger, eller hvor udlevering er åbenbart i strid med humanitære hensyn.

Justitsministeriet har på denne baggrund foreslået en ordning, der i videst muligt omfang svarer til udleveringslovens ordning. Herefter tillægges justitsministeren kompetencen til at træffe beslutning om udlevering til strafforfølgning ved tribunalet, og justitsministerens beslutning om at imødekomme udleveringsbegæringen underkastes efter begæring domstolsprøvelse med opsættende virkning for udleveringen.

Om den foreslåede ordning henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser.

6. Retshjælp

6.1. Gældende ret

Grundlaget for danske myndigheders imødekomme af anmodninger om retshjælp fra fremmede stater er den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager, jf. bekendtgørelse nr. 18 af 17. juli 1963, med tilhørende tillægsprotokol af 17. marts 1978, jf. bekendtgørelse nr. 82 af 4. september 1986. Hverken konventionen eller tillægsprotokollen er selvstændigt inkorporeret i dansk lovgivning, men det er i retspraksis fastslået, at retsanmodninger, der har karakter af strafprocessuelle tvangsindgreb, f.eks. beslaglæggelse af bevismidler til brug for straffesager i udlandet, kan iværksættes med hjemmel i retsplejeloven eller dennes analogi, idet det afgørende er, om foranstaltningen ville kunne anordnes i en tilsvarende straffesag her landet. Om retspraksis på dette område kan bl.a. henvises til U 1972.600 H og U 1987.203 V.

Efter retsplejelovens § 190 finder lovens regler tilsvarende anvendelse på vidneafhøring efter begæring af udenlandske myndigheder. En ordning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde herved bør så vidt muligt imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforenligt med landets retsorden.

Af retsplejelovens § 731, stk. 1, litra g, fremgår, at der som udgangspunkt skal beskikkes en offentlig forsvarer i tilfælde, hvor vidners eller syns- eller skønsmænds beedigede forklaring begæres til brug under en i udlandet indledt straffesag.

6.2. Justitsministeriets overvejelser

Der er hverken i statuten eller i procesreglementet fastsat udtrykkelige bestemmelser, hvorefter vidner skal kunne udleveres tvangsmæssigt til tribunalet med henblik på at afgive forklaring personligt for tribunalet. Derimod indeholder procesreglementets afsnit 6, 3. del om bevisførelsen for tribunalet, bestemmelser, hvorefter afgivelse af vidneforklaring som udgangspunkt skal ske direkte for tribunalet, jf. herved art. 90.

Den praktiske fremgangsmåde i forbindelse med efterforskning her i landet reguleres desuden i en aftale med tribunalet.

Den gældende ordning, hvorefter strafprocessuelle tvangsindgreb, herunder pligtmæssig afgivelse af vidneforklaringer, til brug for straffesager i udlandet gennemføres ved danske domstole i medfør af retsplejeloven eller lovens analogi, må således antageligt kunne opretholdes i forhold til tribunalet.

Vægrer et vidne sig f.eks. ved at afgive forklaring direkte for tribunalet, fordi vidnet anser sig for omfattet af en af retsplejelovens vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrunde, jf. §§ 169 – 172, eller kan personlig vidneførsel af andre grunde ikke lade sig gøre, f.eks. fordi vidnet er frihedsberøvet i Danmark, vil der efter omstændighederne kunne afgives subsidiær forklaring for en dansk domstol efter retsplejelovens regler herom til brug for straffesagen ved tribunalet.

Efter tilsvarende retningslinier vil der kunne beslaglægges bevismateriale, der befinder sig i Danmark, til brug for tribunalet.

Justitsministeriet har på denne baggrund ikke stillet forslag om lovgivning, der selvstændigt tager sigte på danske myndigheders retshjælp til tribunalet.

7. International fuldbyrdelse af straf

7.1. Gældende ret

7.1.1. Efter lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (lov nr. 323 af 4. juni 1986) kan fuldbyrdelse af afgørelser om straf m.v., der er pålagt i et andet land, ske efter omsætning eller tilpasning af den ved den udenlandske afgørelse pålagte sanktion. Afgørelsen om omsætning eller tilpasning træffes ved dom. Fuldbyrdelse af en udenlandsk afgørelse skal som udgangspunkt ske efter omsætning. Vil det el-

lers ikke være muligt at få en domfældt overført hertil, kan fuldbyrdelse dog ske efter tilpasning. Herom henvises til lovens § 3, stk. 2-3, § 4 og § 11, jf. §§ 9 og 10.

7.1.2. Regler om omsætning af sanktioner, der indebærer frihedsberøvelse, er fastsat dels i art. 11 i den europæiske konvention af 21. marts 1983 om overførelse af domfældte, dels i art. 44 i den europæiske konvention af 28. maj 1970 om straffedommes internationale retsvirkninger. Begge konventioner er optaget som bilag til loven om international fuldbyrdelse af straf m.v. og er gennem en generel henvisning i lovteksten gjort til en bestanddel af loven.

Reglerne om omsætning indebærer, at fuldbyrdeslandet gennem en domstolsafgørelse eller administrativ afgørelse omsætter sanktionen til en straf, der er pålagt af fuldbyrdeslandet efter dets lovgivning og strafudmålingspraksis for den pågældende overtrædelse.

Efter denne fremgangsmåde erstattes den i udlandet pålagte straf med en ny straf, således at det er denne nye sanktion, der skal fuldbyrdes. Den kompetente myndighed i fuldbyrdeslandet er ved omsætning af retsfølgen bundet af bedømmelsen af sagens faktiske omstændigheder, og fuldbyrdeslandet må ikke omsætte en sanktion, der indebærer frihedsberøvelse, til en sanktion, der indebærer bøde.

Endvidere skal myndigheden fratække hele den periode, i hvilken den domfældte har været frihedsberøvet. Den domfældtes strafferetlige situation må ikke blive forværret, men der er på den anden side – i modsætning til retsstillingen ved fortsat fuldbyrdelse, jf. nedenfor under pkt. 7.1.3. – intet til hinder for at formilde den domfældtes stilling, f.eks. ved at udmåle en kortere straf end i domlandet.

Samtidig er den pågældende myndighed ikke bundet af den minimumsstraf, der efter fuldbyrdeslandets lovgivning kan være foreskrevet for den eller de begåede lovovertrædelser.

7.1.3. Regler om tilpasning findes i art. 10 i den europæiske konvention af 21. marts 1983 om overførelse af domfældte.

Efter denne bestemmelse kan de kompetente myndigheder i fuldbyrdeslandet vælge at fortsætte fuldbyrdelsen af retsfølgen øjeblikkeligt eller, hvis retsfølgen på grund af sin karakter eller varighed er uforenelig med fuldbyrdeslandets lovgivning, eller hvis denne stats lovgivning kræver det, gennem en domstolsafgørelse eller administrativ afgørelse tilpasse sanktionen til den straf eller foranstaltning,

der er foreskrevet af dens egen lovgivning for en lignende lovovertrædelse.

Efter denne fremgangsmåde er det således den i udlandet pålagte sanktion, der – eventuelt efter en tilpasning, dvs. en »oversættelse« til fuldbyrdelseslandets regler – overtages til fuldbyrdelse. Der er i princippet ingen mulighed for at formilde den domfældtes stilling bortset fra adgangen til at give benådning m.v.

7.2. Justitsministeriets overvejelser

7.2.1. Som nævnt under pkt. 2.8., skal afsoning af tribunalets domme efter statutens art. 27 som udgangspunkt ske i en af tribunalen udpeget stat, der udvælges blandt de stater, som i forbindelse med tribunalens etablering overfor Sikkerhedsrådet har erklæret sig villig til at påtage sig denne opgave. Da formålet med bestemmelsen formentlig er at forebygge, at tribunalens domme afsnes i det tidligere Jugoslavien, kan bestemmelsen – i mangel af udtrykkelige holdpunkter for det modsatte – næppe antages at udelukke, at der med tribunalen i enkelttilfælde etableres en ordning, som gør det muligt at overføre domfældte til afsoning i hjemlandet. Afgørelsen af spørgsmålet, om statuten giver tribunalen adgang hertil, henhører dog under tribunalen.

At afskære sig på forhånd i den danske lovgivning fra muligheden for at kunne indgå på en sådan ordning med tribunalen – f.eks. med hensyn til personer med fast bopæl i Danmark – kan på den anden side forekomme uheldigt og i strid med de humanitære hensyn, der ligger bag den bestående danske ordning på området.

7.2.2. Dertil kommer, at en lignende adgang til at overføre straffuldbyrdelsen i enkelttilfælde allerede består efter loven om international fuldbyrdelse af straf m.v. Efter lovens § 10 kan justitsministeren således i tilfælde, hvor hverken nogen af konventionerne om overførelse af straffuldbyrdelse eller en bilateral overenskomst finder anvendelse, og når humanitære eller andre særlige hensyn taler derfor, bestemme, at straf m.v., som er pålagt i en anden stat, kan fuldbyrdes her i landet. Fuldbyrdelsen skal efter stk. 2 ske efter danske regler og må ikke medføre skærpende af domfældtes strafferetlige situation. Efter stk. 3 fastsætter justitsministeren i forbindelse med en afgørelse efter stk. 1, i hvilket omfang bestemmelserne i lovens kapitler 2 og 4 om konventionen om overførelse af domfældte eller 3-4 om konventionen om straffedommes internationale retsvirkning skal fraviges.

En henvisning i § 10, stk. 3, til lovens § 11 indebærer, at fuldbyrdelsen som udgangspunkt skal ske efter reglerne om omsætning af straffen. Er denne fremgangsmåde ikke mulig i det enkelte tilfælde, kan fuldbyrdelsen i stedet ske efter reglerne om tilpasning. I begge tilfælde træffes afgørelsen om fuldbyrdelse ved dom.

Det er ved udformningen af denne ordning tillagt afgørende retssikkerhedsmæssig betydning, at grundlaget for fuldbyrdelsen af en udenlandsk strafdom i Danmark er en dansk dom. En administrativ afgørelse kan således ikke være fundament for fuldbyrdelsen. Herom henvises nærmere til Folketingstidende 1985/86, tillæg A, sp. 1485-86.

7.2.3. Det kan indvendes, at lignende ordninger med tribunalen – i hvert fald i visse tilfælde – kan synes at være i strid med statutens art. 28, hvorefter spørgsmål om nedsættelse af den idømte straf henhører under tribunalens kompetence. Såvel omsætning som tilpasning vil således efter omstændighederne kunne indebære en betydelig formildelse af den af tribunalen udmålte straf. Overfor disse synspunkter står, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at tribunalen i det enkelte tilfælde, hvis f.eks. tilstrækkeligt tungtvejende humanitære grunde foreligger, vil indgå på en ordning om omsætning eller tilpasning af den idømte straf. Dog må det erkendes, at der også kan tænkes tilfælde, hvor tribunalen alene vil indgå på en overførelse af straffuldbyrdelsen uden omsætning eller tilpasning af den udmålte straf til danske regler.

Justitsministeriet har efter en samlet vurdering af spørgsmålet fundet det hensigtsmæssigt alene at foreslå en fakultativ regel, hvorefter justitsministeren kan bestemme, at straf m.v., som er pålagt af tribunalen, kan fuldbyrdes her i landet. Formålet med en sådan bestemmelse er på én gang at muliggøre, at afsoning af tribunalens domme efter dansk ret kan finde sted her i landet, samtidig med at der gives hjemmel til at stille de vilkår for afsoning, som tribunalen måtte fastsætte som betingelse for at lade den domfældte afsones i Danmark. Et afgørende led i den foreslåede ordning er imidlertid, at justitsministerens afgørelse *altid* vil skulle forelægges retten til godkendelse. Herved sikres i lighed med den bestående ordning på området, at der som fundament for fuldbyrdelse her i landet af tribunalens dom altid vil foreligge en dansk dom.

Om den foreslåede ordning henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser.

8. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

9. Hørte myndigheder

Lovforslaget har været sendt til høring hos Rigsadvokaten.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

1. Ved denne bestemmelse skabes hjemmel til iværksættelse af retsskridt her i landet med henblik på strafforfølgning ved tribunalet af de forbrydelser, der er nævnt i statuten. Medtagelsen af ordet »procesreglement« sammen med ordet »statuten« har alene til formål at angive en udtømmende opregning af de bestemmelser, der internationalt er fastsat om tribunalets virke. Procesreglementet, der som nævnt under pkt. 1.3. og 2.6. er udstedt i medfør af statutens art. 15, afgiver således ikke noget selvstændigt hjemmelsgrundlag ved siden af statuten.

Bestemmelsen er ikke til hinder for iværksættelse af strafforfølgning i anledning af den samme handling ved danske domstole i de tilfælde, hvor der er dansk straffemyndighed, jf. straffelovens §§ 7-8. En person, over for hvem tribunalet har indledt strafforfølgning, kan dog ikke strafforfølges her i landet for de samme handlinger, og en påbegyndt strafforfølgning skal efter anmodning fra tribunalet indstilles og fortsættes ved tribunalet, jf. herved lovforslagets § 3.

2. § 1 indebærer, at der i tilfælde, hvor der fra tribunalet foreligger en anmodning om udlevering af en person her i landet, kan iværksættes anholdelse, varetægtsfængsling, beslaglæggelse og ransagning med henblik på fremme af udleveringsbegæringen i samme omfang som i sager vedrørende lovovertrædelser af tilsvarende art, som forfølges her i landet.

3. § 1 indebærer endvidere, at der kan iværksættes andre strafprocessuelle tvangsindgreb over for enkeltpersoner, f.eks. indgreb i meddeleleshemmeligheden, til brug i en straffesag ved tribunalet. Sådanne indgreb kan dog kun foretages, i det omfang der er hjemmel hertil i retsplejeloven, og retsplejelovens betingelser herfor, f.eks. om mistankens styrke, i øvrigt er opfyldt i det enkelte tilfælde. Anmoder tribunalet således f.eks. om, at et vidne i et tilfælde, hvor vidnet ikke ønsker eller kan afgive forklaring personligt for tribunalet, skal frihedsberøves med hen-

blik på at bringes til stede, må begæringen afvises, da der ikke er hjemmel til en sådan frihedsberøvelse i retsplejeloven. I stedet kan vidnet tilpligtes at afgive en subsidiær forklaring ved en dansk domstol i overensstemmelse med retsplejelovens regler om vidnepligt.

Som et andet eksempel på anmodninger, der kan begrænses af national lovgivning, kan nævnes, at tribunalet anmoder om, at et vidnes subsidiære forklaring ved en dansk domstol skal afgives i beediget form, jf. herved procesreglementets art. 90, litra B.

Efter retsplejelovens § 190, 2. pkt., skal en anmodning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde så vidt muligt imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden. Bestemmelsen skal ses på baggrund ordningen på dette område efter den europæiske retshjælpskonvention. Efter denne konventions artikel 3, stk. 2, skal den stat, over for hvilken der fremsættes begæring om, at vidner eller sagkyndige skal afgive beedigede forklaringer, efterkomme begæringen, såfremt dens lovgivning ikke er til hinder derfor. Over for denne bestemmelse har Danmark taget forbehold om, at begæring herom skal kunne afslås, såfremt vedkommende danske domstol ikke finder sådan bekræftelse påkrævet.

Retstilstanden i forhold til tribunalet vil således på denne baggrund være, at en anmodning fra tribunalet om afhøring under ed skal imødekommes, medmindre det efter den enkelte sags særlige konkrete omstændigheder må antages, at en imødekomme af anmodningen vil være åbenbart uforeneligt med danske retsprincipper, f.eks. fordi edafslæggelsen skal tjene som bevis for rigtigheden af et vidnes forklaring, uden at der i øvrigt ved tribunalet foretages nogen bevismæssig bedømmelse af vidnets forklaring i forhold til andre foreliggende beviser, der taler for eller imod den tiltaltes skyld.

Til § 2

1. Ved § 2, stk. 1, bemyndiges justitsministeren til at træffe afgørelse om udlevering af personer, som tribunalet har afsagt anholdelses- og udleveringsbeslutning over. Udleveringen beror således på justitsministerens afgørelse, men som nævnt under pkt. 5.2. vil det være den altovervejende hovedregel, at tribunalets afgørelse efterkommes. Udlevering til tribunalet vil således f.eks. ikke kunne nægtes med henvisning til, at den pågældende har indgivet ansøgning om asyl. Udlevering til strafforfølgning ved tribunalet er i sagens natur ikke i strid med forbudet i artikel 33, stk. 1, i FN-konventionen af 28. juli 1951 om flygtnings retsstilling, hvorefter ingen kontrahe-

rende stat som udgangspunkt må udvise eller afvise en flygtning ved grænserne til sådanne områder, hvor hans liv eller frihed ville være truet på grund af hans race, religion, nationalitet, tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller politiske anskuelser.

Kun i de – helt enkeltstående – tilfælde, hvor udlevering må antages at være åbenbart uforenelig med landets retsorden eller med grundlæggende retsprincipper, eller hvor der foreligger en personforveksling, kan udlevering efter omstændighederne nægtes.

1.1. Som eksempel kan nævnes, at den, der begæres udleveret, er dansk statsborger. I et sådant tilfælde vil det være udgangspunktet, at udlevering til strafforfølgning ved tribunalet nægtes, og at et eventuelt strafsvar søges gennemført ved danske domstole, jf. straffelovens § 7, stk. 1. Der er således i modsætning til de sædvanlige udleveringstilfælde, hvor udlevering sker på et traktatmæssigt grundlag til et andet lands nationale myndigheder, i dette tilfælde tale om at udlevere til strafforfølgning ved en mellemfolkelig domstol, hvis regler udelukkende har grundlag i en resolution fra FN's Sikkerhedsråd, og som på visse punkter – f.eks. med hensyn til muligheden for at idømme langvarige fængselsstraffe – afviger væsentligt fra danske retsprincipper.

1.2. Udlevering kan endvidere nægtes med henvisning til grundlæggende danske retsprincipper i tilfælde, hvor den person, der begæres udleveret, på tidspunktet for udleveringsbegæringen er dømt eller frifundet ved en dansk domstol i anledning af en tiltale for den samme (faktiske) handling, som udleveringsbegæringen angår. At ankefristen for straffedommen ikke er udløbet, eller at straffedommen er under anke, f.eks. for så vidt angår strafudmålingen, på tidspunktet for udleveringsbegæringen, kan ikke antages at være til hinder for, at udlevering nægtes med henvisning til den foreliggende straffedom.

1.3. Udlevering kan også nægtes i tilfælde, hvor der af anklagemyndigheden er meddelt tiltalefraval, der ikke kan omgøres af den overordnede anklagemyndighed, jf. retsplejelovens § 724, stk. 2. Foreligger der imidlertid på tidspunktet for udleveringsbegæringen oplysninger af en sådan karakter, at der er grundlag for genoptagelse af straffesagen, jf. retsplejelovens § 975, kan udlevering dog efter omstændighederne komme på tale.

1.4. Det kan næppe anses for udelukket at nægte udlevering af humanitære grunde, jf. herved udleve-

ringslovens § 7. Det må imidlertid have formodningen for sig, at en anmodning om udlevering skal imødekommes i sådanne tilfælde dels under hensyn til, at der som udgangspunkt består en ubetinget udleveringspligt, dels i betragtning af at der er tale om meget alvorlige forbrydelser, og at tribunalet må formodes allerede i forbindelse med udleveringsbegæringen at have foretaget en tilsvarende afvejning af hensynet til strafforfølgningen af sådanne alvorlige forbrydelser over for eventuelle særlige humanitære hensyn i det enkelte tilfælde.

2. Ved lovforslagets § 2, stk. 2, præciseres det, at spørgsmålet om at udlevere en domfældt til fuldbyrdelse af tribunalets dom i det land, der har erklæret sig villig til at påtage sig denne opgave, jf. statutens art. 27, ligeledes afgøres af justitsministeren.

Bestemmelsen vil f.eks. kunne finde anvendelse i tilfælde, hvor den domfældte pågribes i Danmark efter at være undvejet fra de hollandske myndigheder, efter at dommen er afsagt, men inden fuldbyrdelse har kunnet finde sted, eller er undvejet under afsoningen.

Under forudsætning af, at der i forbindelse med udleveringsbegæringen foreligger en eksigibel dom fra tribunalet og eventuelle yderligere fornødne oplysninger til dokumentation af afsoningen i fuldbyrdeslandet, vil udlevering til fuldbyrdelse af tribunalets dom herefter som udgangspunkt skulle finde sted. De særlige betingelser i udleveringslovens § 3, stk. 3, om straffens længde kan således ikke begrunde en nægtelse af udlevering. Nægtelse af udlevering til straffuldbyrdelse må dog i øvrigt antages at kunne ske i tilsvarende omfang som ved udlevering til strafforfølgning, jf. pkt. 1 i bemærkningerne til lovforslagets § 2, stk. 1. I sådanne tilfælde vil der endvidere kunne stilles vilkår om, at den udleverede ikke må underkastes strafforfølgning eller straffuldbyrdelse i afsoningslandet eller udleveres videre til tredieland for nogen anden strafbar handling begået før udleveringen, jf. udleveringslovens § 10.

3. Efter lovforslagets § 2, stk. 3, finder udleveringslovens kapitel 3 og 4 anvendelse i sager om udlevering til tribunalet, men med de fornødne lempelser.

3.1. I udtrykket »de fornødne lempelser« ligger dels et forbehold om intensiteten af prøvelsen af udleveringsgrundlaget, jf. udleveringslovens §§ 12, 13, 16, 17, stk. 3, og 18-21, dels et forbehold om, at udleveringslovens bestemmelser er affattet med henblik på udlevering til et lands myndigheder, og således ikke er formuleret med henblik på den specielle situ-

ation, at udlevering iværksættes med henblik på strafforfølgning ved en mellemfolkelig domstol.

3.2. Henvisningen til udleveringslovens *kapitel 3* indebærer i øvrigt, at sager om udlevering til tribunalet som udgangspunkt behandles efter de almindelige regler i udleveringsloven.

3.2.1. Udlevering kan således kun ske efter anmodning fra tribunalet. Anmodningen skal indeholde oplysninger om tid og sted for den strafbare handling, dennes beskaffenhed og de anvendelige straffebestemmelser i statuten, og anmodningen skal være vedlagt en udskrift af tribunalets beslutning om anholdelse og udlevering, jf. herved statutens artikel 19, stk. 2, og udleveringslovens § 11, stk. 2.

3.2.2. Hvis det umiddelbart af udleveringsanmodningen kan konstateres, at udlevering vil være i strid med grundlæggende retsprincipper, eller at der er tale om en personforveksling, kan Justitsministeriet uden videre afslå anmodningen, jf. udleveringslovens § 12, stk. 1, 1. pkt. I øvrigt sendes udleveringsbegæringen til politiet på det sted, hvor den, som søges udleveret, har ophold. Politiet iværksætter derefter uden ophold den undersøgelse, der er nødvendig for at afgøre, om betingelserne for udlevering er opfyldt. Formålet med denne undersøgelse er først og fremmest at finde frem til den rette person ifølge tribunalets beslutning. Om nødvendigt kan politiet i den forbindelse skride til anholdelse, eventuelt med henblik på varetægtsfængsling, og efter omstændighederne tillige foretage ransagning og beslaglæggelse efter retsplejelovens regler, jf. udleveringslovens § 13.

3.2.3. Grundlaget for udlevering til tribunalet vil således allerede på dette stadium af sagen blive underkastet en vis, foreløbig domstolsprøvelse.

Det skal dog herved tages i betragtning, at der som udgangspunkt består en ubetinget pligt til at gennemføre tribunalets beslutning om anholdelse og udlevering. Nogen materiel prøvelse af udleveringsgrundlaget svarende til udleveringslovens § 3, stk. 5, kan således næppe komme på tale. Bestrides f.eks. tribunalets kompetence efter statuten i det konkrete tilfælde eller rigtigheden af de beviser, der ligger til grund for tribunalets beslutning, eller nægter den, der søges udleveret, sig skyldig, må tribunalets beslutning desuagtet som udgangspunkt lægges til grund.

Viser det sig imidlertid, f.eks. i forbindelse med fremstillingen af den anholdte, at der er tale om en personforveksling, skal vedkommende dog løslades uden hensyn til tribunalets beslutning om anholdelse og udlevering. Der kan herved efter omstændighederne også blive tale om at yde erstatning for uforskyldt anholdelse og varetægtsfængsling, jf. udleveringslovens § 12, 3. pkt.

3.2.4. Henvisningen til udleveringslovens § 14 indebærer, at der allerede på tidspunktet for iværksættelsen af politiets undersøgelse i medfør af udleveringslovens § 12 skal beskikkes en forsvarer for den, der søges udleveret. I øvrigt finder retsplejelovens almindelige regler om beskikkelse og valg af forsvarer tilsvarende anvendelse.

Udgifterne til den beskikkede forsvarer og andre sagsomkostninger afholdes af det offentlige, medmindre retten under særlige omstændigheder bestemmer, at de skal betales af den, der søges udleveret, jf. udleveringslovens § 14, stk. 2.

3.2.5. Afgørelsen af spørgsmålet om udlevering henhører som nævnt under justitsministeren, jf. lovforslagets § 2, stk. 1. Henvisningen til udleveringslovens § 15, stk. 1, indebærer herefter, at spørgsmålet om udlevering til tribunalet forelægges justitsministeren til afgørelse umiddelbart efter afslutningen af politiets undersøgelse. Som tidligere nævnt vil det i almindelighed være udgangspunktet, at tribunalets afgørelse om udlevering skal efterkommes, men det kan ikke antages at være udelukket at foretage en vis materiel prøvelse af udleveringsgrundlaget med henblik på at sikre, at udlevering ikke er åbenbart uforenelig med landets retsorden eller med grundlæggende danske retsprincipper.

En beslutning om udlevering kan næppe efter statuten betinges af et vilkår om, at tribunalet skal indhente de danske myndigheders tilladelse i tilfælde, hvor tiltalen ved tribunalet ønskes udvidet til andre forhold begået før udleveringen end dem, der har dannet grundlag for udleveringen. Som nævnt under de almindelige bemærkninger, pkt. 5.1.6., kan der således næppe udledes nogen bestemmelse af statuten, hvorefter den udleverede kan påberåbe sig en berettiget forventning om kun at blive draget til ansvar for de forbrydelser, der er nævnt i den tiltale, som har dannet grundlaget for udleveringen.

Samtykker den udleverede i, at vedkommende drages til ansvar ved tribunalet for nogen anden handling begået før udleveringen, kan de danske myndigheder så meget desto mindre modsætte sig, at tiltalen ved tribunalet udvides. På dette punkt afvi-

ger lovforslaget fra udleveringslovens ordning, idet den udleverede ikke efter udleveringslovens § 10 selv kan meddele samtykke til, at vedkommende drages til ansvar for nogen anden handling begået før udleveringen end den, vedkommende er udleveret for.

Statutten kan derimod ikke antages at udelukke, at udleveringslovens ordning opretholdes med hensyn til muligheden for videre udlevering fra tribunalen til tredieland med henblik på strafforfølgning eller straffuldbyrdelse i anledning af andre lovovertrædelser begået før udleveringen til tribunalen, jf. herved udleveringslovens § 10. En beslutning om udlevering til tribunalen bør derfor meddeles på samme vilkår som efter udleveringslovens § 10, f.eks. om justitsministerens tilladelse, jf. udleveringslovens § 20, med henblik på tilfælde, hvor videre udlevering fra tribunalen til retsforfølgning i tredieland måtte komme på tale, jf. nedenfor pkt. 3.3.

3.2.6. Træffer justitsministeren beslutning om udlevering til tribunalen, skal den pågældende person samtidig med, at der gives meddelelse om beslutningen, gøres bekendt med adgangen til domstolsprøvelse af beslutningen og med fristen for fremsættelse af anmodning herom, jf. udleveringslovens § 15, stk. 2.

3.2.7. Henvisningen til udleveringslovens § 16 indebærer, at den, der skal udleveres til tribunalen, kan forlange, at politiet indbringer spørgsmålet om beslutningens lovlighed for retten på det sted, hvor den pågældende opholder sig.

Om indholdet af denne prøvelse henvises til bemærkningerne ovenfor vedrørende lovforslagets § 2, stk. 1. Formålet med prøvelsen af beslutningens »lovlighed« er at sikre, at beslutningen om udlevering angår rette vedkommende, og at udlevering ikke i øvrigt er åbenbart uforenelig med landets retsorden eller med grundlæggende retsprincipper.

Anmodningen om domstolsprøvelse skal i lighed med udleveringslovens ordning fremsættes inden 3 dage efter, at beslutningen er meddelt den pågældende. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan justitsministeren imidlertid tillade, at beslutningen indbringes for retten, selv om anmodningen herom først fremsættes efter fristens udløb, jf. udleveringslovens § 16, stk. 2. At denne beføjelse er henlagt til justitsministeren, skyldes efter udleveringslovens forarbejder administrative og praktiske hensyn, navnlig i tilfælde, hvor begæringen om domstolsprøvelse først fremsættes umiddelbart før udleveringens iværksættelse, eventuelt i den lufthavn eller på den jernbanestation, hvor udleveringen skal finde sted.

Sådanne hensyn gør sig ligeledes gældende i tilfælde af udlevering til tribunalen, hvorfor udleveringslovens ordning foreslås opretholdt også på dette punkt.

Retten afgørelse træffes ved kendelse, der inden 3 dage kan kæres til vedkommende landsret. Spørgsmålet om, hvorvidt kære, som iværksættes efter udløbet af denne frist, skal afvises, afgøres af landsretten efter reglerne i retsplejelovens § 949, stk. 2, jf. udleveringslovens § 16, stk. 3.

3.2.8. Inden udløbet af fristen for fremsættelse af anmodning om domstolsprøvelse må udlevering til tribunalen kun iværksættes, hvis den pågældende giver afkald på at kræve udleveringsbeslutningen indbragt for retten. Indbringes beslutningen for retten, kan udlevering til tribunalen først ske, når beslutningen er fundet lovlig ved endelig retskendelse, jf. udleveringslovens § 17, stk. 1.

3.2.9. For at sikre gennemførelsen af udleveringen til tribunalen kan der i medfør af retsplejelovens regler foretages anholdelse og varetægtsfængsling af den person, der skal udleveres, jf. udleveringslovens § 17, stk. 3. Henvisningen til udleveringslovens § 17, stk. 3, indebærer, at en frihedsberøvelse, der er sket efter denne bestemmelse, som udgangspunkt skal ophæves, hvis udlevering ikke har fundet sted inden 30 dage efter enten et eventuelt afkald på domstolsprøvelse, udløbet af kærefristen eller tidspunktet for den endelige retskendelse om udlevering, jf. § 17, stk. 1. § 17, stk. 3, 2. pkt., giver dog mulighed for at forlænge denne frist i særlige tilfælde. Denne bestemmelse kan imidlertid ikke benyttes til at forlænge fristen gennem en længere periode, f.eks. fordi det på tidspunktet for begæringen om fristforlængelse er uafklaret, hvornår udleveringen kan gennemføres.

3.2.10. Endelig er der gennem henvisningen til udleveringslovens § 18 givet hjemmel til, at det i forbindelse med beslutningen om udlevering kan bestemmes, at genstande, der er beslaglagt eller taget i bevaring under sagen, med forbehold af trediemands eventuelle rettigheder skal overgives til tribunalen.

3.3. Henvisningen til udleveringslovens *kapitel 4* indebærer ud over det under pkt 3.1. anførte, at der med hjemmel i udleveringslovens § 19, stk. 1, kan iværksættes anholdelse og varetægtsfængsling, beslaglæggelse og ransagning, jf. udleveringslovens § 13, også i tilfælde, hvor der alene foreligger en efterlysning af den person, der senere søges udleveret til strafforfølgning ved tribunalen. Foranstaltninger,

der er truffet i medfør af denne bestemmelse, skal dog som udgangspunkt ophæves, såfremt man ikke inden 30 dage efter en eventuel anholdelse af vedkommende har modtaget en formel anmodning om udlevering fra tribunalet, jf. udleveringslovens § 19, stk. 2. I samme bestemmelse er der dog ligeledes givet mulighed for, at retten i særlige tilfælde kan forlænge denne frist.

Den domstolsprøvelse, der sker i medfør af denne bestemmelse, må i sagens natur blive mere omfattende end ellers, da der på dette tidspunkt alene foreligger en efterlysning og ikke en formel anholdelses- og udleveringsbeslutning fra tribunalet.

Henvisningen til udleveringslovens § 20 indebærer, at justitsministerens tilladelse til videre udlevering fra tribunalet til tredieland for nogen anden handling begået før udleveringen til tribunalet meddeles efter samme regler som i tilfælde, hvor videre udlevering ville være sket fra et lands myndigheder. Tilladelse kan således kun meddeles, såfremt udlevering for den pågældende handling kunne have fundet sted i medfør af udleveringslovens regler, jf. udleveringslovens § 20, stk. 2, og når lovligheden af udleveringsbeslutningen eventuelt er fastslået ved endelig retskendelse, jf. udleveringslovens § 20, stk. 4 - 5.

Den øvrige del af udleveringslovens § 20, der vedrører udvidelse af strafforfølgningen til andre handlinger begået før udleveringen, er som nævnt under pkt. 3.2.5. ikke relevant, da det efter statuten næppe kan kræves, at tribunalet indhenter de danske myndigheders tilladelse til en sådan udvidelse af tiltalen for tribunalet.

Endelig indebærer henvisningen til udleveringslovens § 21, at transit gennem Danmark i forbindelse med udlevering fra tredieland til tribunalet kræver forudgående tilladelse fra de danske myndigheder. Tilladelse til transit kan imidlertid som nævnt under de almindelige bemærkninger pkt. 5.1.9. kun nægtes, såfremt der efter ovenstående retningslinier ville have været adgang til at nægte at efterkomme en tilsvarende udleveringsbegæring fra tribunalet om udlevering af vedkommende person fra Danmark.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører spørgsmålet om retskraft i Danmark, når tribunalet har indledt strafforfølgning. Af bestemmelsen følger, at indledning af strafforfølgning for den samme handling ved danske domstole er afskåret, når tribunalet har indledt strafforfølgning for handlingen, dvs. at tribunalet i medfør af statuttens art. 20, stk. 2, jf. art. 19, stk. 2, og procesreglementets art. 54 og 55 på grundlag af en

tiltale (»indictment«) fra anklageren har afsagt beslutning om anholdelse og udlevering af vedkommende person.

Er strafforfølgningen påbegyndt på tidspunktet for tribunalets beslutning, skal strafforfølgningen indstilles så meget desto mere, eftersom tribunalets kompetence efter statuttens art. 9 har forrang for den nationale kompetence.

Spørgsmålet om at nægte udlevering til tribunalet med henvisning til, at der i Danmark er afsagt dom eller meddelt tiltalefrafald for den handling, tribunalet begærer udlevering for, beror på justitsministerens afgørelse, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 2, stk. 1, pkt. 1.3.

Til § 4

Om baggrunden for den foreslåede ordning henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 7.

1. § 4, stk. 1, indebærer, at justitsministeren be- myndiges til at bestemme, at straf m.v., som er pålagt af tribunalet, kan fuldbyrdes her i landet. Udtrykket »straf m.v.« omfatter i overensstemmelse med statuttens art. 24 dels fængselsstraf, der kan være såvel tidsbestemt som tidsubestemt, jf. stk. 1, dels tribunalets eventuelle bestemmelse om tilbagelevering af formuegoder eller udbyttet ved den kriminelle adfærd til den retmæssige ejer, jf. stk. 3.

I modsætning til § 10, stk. 1, i loven om international fuldbyrdelse af straf m.v. er der ikke i den foreslåede bestemmelse foretaget en afgrænsning af de tilfælde, hvor en aftale om overførelse af straffuldbyrdelse kan komme på tale. Det skyldes, at det ikke på forhånd er muligt nærmere at angive karakteren af de enkelttilfælde, der med tribunalets billigelse kan tænkes omfattet af den foreslåede ordning. Formålet med bestemmelsen er således som nævnt under de almindelige bemærkninger pkt. 7.2.3. på én gang at muliggøre, at afsoning af tribunalets domme overhovedet kan finde sted her i landet, samtidig med at der gives hjemmel til at stille de vilkår for afsoningen, som tribunalet måtte fastsætte som betingelse for at lade den domfældte afsones i Danmark. Af samme grund rummer den foreslåede bestemmelse også mulighed for at indgå på overførelse af straffuldbyrdelsen i tilfælde, hvor tribunalet hverken vil acceptere omsætnings- eller tilpasningsmodellen som vilkår for overførelsen. Også aftaler med et sådant indhold vil dog alene kunne danne grundlag for fuldbyrdelse i Danmark, såfremt de er godkendt af domstolene i medfør af lovforslagets § 4, stk. 4, jf. pkt. 4 nedenfor.

2. Efter § 4, stk. 2, 1. led, skal fuldbyrdelsen i videst muligt omfang ske efter danske regler. Udtrykket »i videst muligt omfang« indebærer en modifikation i forhold til den bestående ordning, hvorefter det er et ufravigeligt krav, at fuldbyrdelsen sker efter danske regler, jf. § 10, stk. 2, i loven om international fuldbyrdelse af straf m.v.

§ 10, stk. 2, er på dette punkt videreført i uændret form fra den oprindelige formulering i § 8, stk. 2, i lov nr. 522 af 23. december 1970 om fuldbyrdelse af europæiske straffedomme. Af forarbejderne til denne bestemmelse fremgår, at der med udtrykket: »fuldbyrdelsen skal ske efter danske regler« menes, at fuldbyrdelsen sker i danske institutioner efter de for disse institutioner gældende bestemmelser, og at der kan ske prøveløsladelse og benådning efter danske regler, jf. herved Folketingstidende 1970/71, tillæg A, sp. 1118.

At opretholde et lignende ubetinget krav til fuldbyrdelsen af tribunalets domme kan muligvis være en hindring for en i øvrigt acceptabel fuldbyrdelsesordning med tribunalet, dels fordi afsoning af tribunalets domme efter statuttens art. 27 sker »under tilsyn af« tribunalet, dels fordi benådningskompetencen efter statuttens art. 28 principielt henhører under tribunalet. Om prøveløsladelseskompetencen giver statuten ingen udtrykkelige regler, men bestemmelsen om, at afsoningen sker under tribunalets »tilsyn«, kan imidlertid ikke afvises efter omstændighederne at indebære et krav fra tribunalets side om f.eks. at blive hørt inden en eventuel beslutning om prøveløsladelse.

Lovforslagets § 4, stk. 2, 1. led, er herefter affattet således, at fuldbyrdelsen som udgangspunkt fuldt ud skal ske efter danske regler. Bestemmelsen tager imidlertid samtidig højde for, at eventuelle modifikationer kan gøres på dette punkt som led i aftalen med tribunalet om overførelse af straffuldbyrdelsen i det enkelte tilfælde. Det skal herved tages i betragtning, at også vilkår, der indebærer en fravigelse fra de danske regler om fuldbyrdelse, skal godkendes af domstolene, for at aftalen kan danne grundlag for fuldbyrdelsen i Danmark, jf. lovforslagets § 4, stk. 4, og pkt. 4 nedenfor.

Efter § 4, stk. 2, 2. led, er det et ufravigeligt krav, at fuldbyrdelsen i Danmark ikke må medføre skærpeelse af domfældtes strafferetlige situation. På dette punkt opretholdes den bestående ordning uændret.

Ved bestemmelsen, der er udtryk for et centralt princip i de europæiske konventioner om overførelse af straffuldbyrdelse, sikres det, at en aftale med tribunalet om overførelse af straffuldbyrdelsen til Danmark alene kan være til fordel for den domfældte.

3. I § 4, stk. 3, bestemmes, at justitsministeren i forbindelse med en afgørelse om overførelse af straffuldbyrdelsen efter § 4, stk. 1, fastsætter, i hvilket omfang de bestående regler på området skal finde anvendelse som led i aftalen med tribunalet.

Udgangspunktet for forhandlingen med tribunalet vil være de bestående regler i loven om international fuldbyrdelse af straf m.v., herunder også om omsætning og tilpasning. På den anden side må det som følge af den særlige ordning, der efter statuten gælder for tribunalet, antages, at visse fravigelser, herunder også for så vidt angår spørgsmålene om omsætning og tilpasning, i givet fald kan komme på tale, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 7.2.3. Af lovforslagets § 4, stk. 4, følger imidlertid, at eventuelle fravigelser, der vil skulle danne grundlag for fuldbyrdelsen i Danmark, altid skal forelægges domstolene til godkendelse som led i prøvelsen af aftalen med tribunalet, jf. pkt. 4 nedenfor.

4. § 4, stk. 4, indebærer som nævnt ovenfor, at ingen, der er domfældt ved tribunalet, vil kunne afsone dommen i Danmark, uden at der til grund for fuldbyrdelsen foreligger en dansk dom. En administrativ afgørelse kan således efter bestemmelsen ikke udgøre grundlaget for afsoning i Danmark.

Den foreslåede ordning svarer på dette punkt til den gældende ordning om overførelse af straffuldbyrdelse på grundlag af domme, der er afsagt af en fremmed stats nationale myndigheder. Også i forhold til tribunalet vil det således efter Justitsministeriets opfattelse kunne give anledning til principielle betænkeligheder, såfremt man rent administrativt kunne træffe afgørelse om grundlaget for fuldbyrdelse af domme i Danmark.

I formuleringen »til godkendelse« ligger først og fremmest et forbehold om, at aftalen med tribunalet ikke er åbenbart uforenelig med landets retsorden eller grundlæggende danske retsprincipper. Et led i domstolsprøvelsen vil også være, at fuldbyrdelsen ikke medfører skærpeelse af den domfældtes strafferetlige situation, jf. § 4, stk. 2. Til illustration kan nævnes, at en dom fra tribunalet på 4 års ubetinget fængsel ikke som led i en aftale om overførelse af straffuldbyrdelsen til Danmark kan ændres til 6 års fængsel med den begrundelse, at de danske regler om prøveløsladelse som udgangspunkt ville indebære prøveløsladelse efter afsoning af 2/3 af straffen, dvs. 4 år.

Ud over en godkendelse af aftalen vil domstolen eventuelt skulle foretage omsætning eller tilpasning af tribunalets dom.

Kravet om godkendelse i lovforslagets § 4, stk. 4, er ufravigeligt. Det indebærer, at enhver aftale, der

ikke godkendes af domstolene, er uanvendelig som fuldbyrdsgrundlag i Danmark. Medmindre en anden ordning forhandles med tribunalet og godkendes af domstolene, må overførelse af straffuldbyrdelsen i givet fald opgives.

Ved lovforslagets § 4, stk. 4, 2. pkt., præciseres, at afgørelsen om godkendelse træffes ved dom.

Til § 5

Konflikten i det tidligere Jugoslavien har i særlig grad givet næring til overvejelserne om på internationalt plan at kunne foranstalte strafforfølgning af krigsforbrydelser, begået rundt om i verden.

For tiden overvejes således i FN's Sikkerhedsråd at nedsætte et ad hoc-tribunal til pådømmelse af krigsforbrydelser begået i Rwanda siden 6. april 1994.

Endvidere har en international kommission under FN (International Law Commission) for nylig udfærdiget et udkast til statut for en permanent, international kriminaldomstol. Dette udkast rummer bl.a. mulighed for, at FN's Sikkerhedsråd i stedet for at etablere et ad hoc-tribunal i medfør af FN-Pagten kap. 7, således som det skete i henseende til det tidligere Jugoslavien, kan henvise pådømmelsen af krigsforbrydelser til denne permanente, internationale kriminaldomstol.

Det kan således ikke udelukkes, at Danmark fremover vil blive mødt med ønsker fra verdenssamfundet om at medvirke til anden international strafforfølgning af krigsforbrydelser end den, der for tiden pågår ved tribunalet i Haag i anledning af krigsfor-

brydelser, begået siden 1. januar 1991 i det tidligere Jugoslavien.

Der foreslås på denne baggrund gennemført en bestemmelse, der gør dansk medvirken i form af udlevering m.v. til anden international strafforfølgning af krigsforbrydelser mulig.

Den foreslåede bestemmelse i § 5 indebærer, at justitsministeren bemyndiges til at sætte loven i kraft med de fornødne ændringer i forhold til anden international strafforfølgning af krigsforbrydelser. Hermed tænkes først og fremmest på den internationale strafforfølgning af krigsforbrydelser, der fremover måtte blive iværksat på initiativ af FN. Lovforslaget tilsligter i denne henseende såvel at omfatte tilfælde, hvor strafforfølningen måtte finde stede for et ad hoc-tribunal – eventuelt gennem en udvidelse af kompetencen for tribunalet vedrørende det tidligere Jugoslavien – som tilfælde, hvor strafforfølningen af krigsforbrydelser måtte ske for den nævnte permanente, internationale kriminaldomstol. Også anden form for international strafforfølgning under lignende betryggende former kan imidlertid tænkes omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde.

Til § 6

Den foreslåede regel vedrører lovens ikrafttrædelsesbestemmelse.

Til § 7

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighedsområde. Det bemærkes herved, at loven om international fuldbyrdelse af straf, jf. lov nr. 323 af 4. juni 1986, ikke er sat i kraft for Grønland.

Statut for det Internationale Tribunal

Det Internationale Tribunal, der er oprettet af Sikkerhedsrådet i henhold til kapitel VII i De Forenede Nationers Charter, vedrørende retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991 (herefter kaldet »Det Internationale Tribunal«), skal fungere i overensstemmelse med denne statut.

Artikel 1

Det Internationale Tribunals kompetence

Det Internationale Tribunal er i overensstemmelse med bestemmelserne i denne statut bemyndiget til at retsforfølge personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991.

Artikel 2

Grove brud på Genevekonventionerne af 1949

Det Internationale Tribunal skal være bemyndiget til at retsforfølge personer, der begår, eller som giver ordre til, at der begås grove brud på Genevekonventionerne af 12. august 1949, det vil sige følgende handlinger mod personer eller formuegoder, der nyder beskyttelse i henhold til bestemmelserne i den pågældende Genevekonvention:

- (a) overlagt drab,
- (b) tortur eller umenneskelig behandling, herunder biologiske forsøg,
- (c) overlagt frembringelse af stærke lidelser eller alvorlig skade på legeme eller helbred,
- (d) omfattende ødelæggelse samt tilegnelse af formuegoder, der ikke er begrundet i militære krav, og som er udført ulovligt og formålsløst,
- (e) tvang over for krigsfanger eller civile for at tvinge dem til at udføre militærtjeneste i en fjendtlig magts styrker,

- (f) forsætlig berøvelse af krigsfangers eller civiles ret til fair og lovlig rettergang,
- (g) ulovlig deportation, tvangsforflyttelse eller ulovlig frihedsberøvelse af civile,
- (h) gidseltagning af civile.

Artikel 3

Brud på krigsret eller regler for krigsførelse

Det Internationale Tribunal er bemyndiget til at retsforfølge personer, der overtræder krigsretten eller reglerne for krigsførelse. Disse brud omfatter, men er ikke begrænset til:

- (a) anvendelse af giftige våben eller andre våbentyper, der er beregnet til at frembringe unødvendige lidelser,
- (b) umotiveret ødelæggelse af byer og landsbyer, eller hærgen, der ikke er begrundet i militære krav,
- (c) angreb eller bombardement, uanset på hvilken måde, af byer, landsbyer, boliger eller bygninger, der er uden forsvar,
- (d) beslaglæggelse af, ødelæggelse af eller overlagt skade på religiøse institutioner, velgørende institutioner, uddannelsesinstitutioner, institutioner, der er helliget kunst og viden, historiske mindesmærker samt kunstværker og videnskabelige arbejder,
- (e) plyndring af offentlige eller private formuegoder.

Artikel 4

Folkedrab

1. Det Internationale Tribunal er bemyndiget til at retsforfølge personer, der begår folkedrab, som defineret i artikel 4, stk. 2, eller som udfører andre af de i artikel 4, stk. 3, nævnte handlinger.

2. Ved folkedrab forstås følgende handlinger, der udføres med forsæt om helt eller delvis at ødelægge nationale grupper, etniske grupper, minoritetsgrupper eller religiøse grupper som sådan:

- (a) drab på medlemmer af gruppen,

(b) frembringelse af alvorlig skade på lege- eller sjæl hos medlemmer af den pågældende gruppe,

(c) bevidst påtvingelse af livsvilkår for gruppen, der er beregnet på at bevirke, at gruppen helt eller delvis nedbrydes fysisk,

(d) indførelse af foranstaltninger, der har til hensigt at forhindre børnefødsler inden for gruppen,

(e) tvangsforflyttelse af børn fra gruppen til andre grupper.

3. Følgende handlinger er strafbare:

(a) folkedrab,

(b) sammensværgelse om at begå folkedrab,

(c) direkte og offentlig tilskyndelse til at begå folkedrab,

(d) forsøg på at begå folkedrab,

(e) medvirken til folkedrab.

Artikel 5

Forbrydelser imod menneskeheden

Det Internationale Tribunal er bemyndiget til at retsforfølge personer, der er ansvarlige for følgende forbrydelser, uanset om de er af international eller intern karakter, når de begås under væbnet konflikt og er rettet mod civilbefolkningen:

(a) mord,

(b) udryddelse,

(c) undertvingelse,

(d) udvisning af landet,

(e) fængsling,

(f) tortur,

(g) voldtægt,

(h) forfølgelse af politiske, racemæssige eller religiøse årsager,

(i) andre umenneskelige handlinger.

Artikel 6

Kompetence i relation til personkreds

Det Internationale Tribunal har kompetence i relation til fysiske personer i henhold til bestemmelserne i denne statut.

Artikel 7

Personligt strafferetligt ansvar

1. En person, der har planlagt, tilskyndet til, beordret, begået eller på anden måde medvirket ved planlægningen, forberedelsen eller udførelsen af en forbrydelse som nævnt i artikel 2 – 5 i denne statut, er personlig ansvarlig for forbrydelsen.

2. Den officielle stilling, en sigtet person indtager, uanset om det er som stats- eller regeringsoverhoved eller som ansvarlig embedsmand i regeringen, skal ikke fritage den pågældende person for strafferetligt ansvar eller være en formildende omstændighed i forbindelse med fastsættelsen af straffen.

3. Det forhold, at en af de i artikel 2-5 i denne statut nævnte handlinger begås af en underordnet, fritager ikke den pågældendes overordnede for strafferetligt ansvar, hvis denne vidste, eller burde vide, at den underordnede ville begå sådanne handlinger, eller havde gjort det, og den overordnede havde undladt at træffe de nødvendige og rimelige foranstaltninger til at undgå sådanne handlinger eller til at straffe gerningsmændene.

4. Det forhold, at en sigtet person handlede efter ordre fra en regering eller overordnet, fritager ham ikke for strafferetligt ansvar, men kan være en formildende omstændighed i forbindelse med fastsættelsen af straffen, hvis Det Internationale Tribunal finder det påkrævet af retfærdighedshensyn.

Artikel 8

Territorial og tidsmæssig kompetence

Det Internationale Tribunals territoriale kompetence strækker sig til den tidligere Socialistiske Jugoslaviske Forbundsrepublik, herunder dens landområde, lufrum og territoriale farvande. Det Internationale Tribunals tidsmæssige kompetence dækker perioden fra 1. januar 1991.

*Artikel 9**Sideløbende kompetence*

1. Det Internationale Tribunal og de nationale domstole har sideløbende kompetence til at retsforfølge personer for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1. januar 1991.

2. Det Internationale Tribunal har forrang over de nationale domstole. Det Internationale Tribunal kan på ethvert trin i processen formelt anmode de nationale domstole om at underordne sig Det Internationale Tribunals kompetence i henhold til denne statut samt Det Internationale Tribunals procesregler og regler om bevisførelse.

*Artikel 10**Non-bis-in-idem*

1. Ingen person kan stilles for en national domstol for handlinger, som efter denne statut udgør alvorlige brud på international, humanitær ret, og som den pågældende allerede har været retsforfulgt for ved Det Internationale Tribunal.

2. En person, der har været retsforfulgt ved en national domstol for handlinger, der udgør grove brud på international, humanitær ret, kan efterfølgende kun stilles for Det Internationale Tribunal, såfremt

(a) den handling, som den pågældende har været retsforfulgt for, har haft karakter af en almindelig forbrydelse, eller

(b) sagsbehandlingen ved den nationale domstol ikke har været upartisk eller uafhængig, eller har haft til formål at beskytte den sigtede mod internationalt, strafferetligt ansvar, eller hvis sagen ikke er behandlet på rette måde.

3. Det Internationale Tribunal skal ved overvejelsen af hvilken sanktion der skal pålægges en person, der er dømt for en forbrydelse i henhold til denne statut, tage hensyn til, i hvilket omfang en eventuel sanktion, som en person er idømt af en national domstol for den samme handling, allerede er afsonet.

*Artikel 11**Det Internationale Tribunals organisation*

Det Internationale Tribunal består af følgende organer:

(a) afdelingerne, der omfatter to domstolsafdelinger og en appelafdeling,

(b) anklageren, og

(c) et justitskontor, der skal betjene såvel afdelingerne som anklageren.

*Artikel 12**Sammensætningen af afdelingerne*

Afdelingerne udgøres af elleve uafhængige dommere, som ikke må omfatte to statsborgere i samme stat, og som fungerer på følgende måde:

(a) tre af dommerne skal fungere i hver domstolsafdeling,

(b) fem af dommerne skal fungere i appelafdelingen.

*Artikel 13**Dommernes kvalifikationer og valg af dommere*

1. Dommerne skal være personer, der er i besiddelse af høj moralsk habitus, upartiskhed og hæderlighed, og som i deres hjemland opfylder betingelserne for at indtage de højeste dommerembeder. Ved den overordnede sammensætning af afdelingerne skal der tages behørigt hensyn til, hvilken erfaring de pågældende dommere har inden for strafferet, folkeret, herunder international humanitær ret, samt menneskerettighedslovgivningen.

2. Dommerne i Det Internationale Tribunal vælges af FN's Generalforsamling ud fra en liste, som Sikkerhedsrådet fremsender, og på følgende måde:

(a) Generalsekretæren opfordrer FN's medlemsstater og ikke-medlemsstater med permanente observatørrmissioner ved FN's hovedkvarter til at foretage indstillinger til dommerembederne ved Det Internationale Tribunal,

(b) inden for 60 dage efter Generalsekretærens opfordring kan hver stat indstille højst to kandidater, der opfylder de i stk. 1 nævnte be-

tingelser, idet der ikke må være tale om to af samme nationalitet,

(c) Generalsekretæren fremsender de modtagne indstillinger til Sikkerhedsrådet. På grundlag af de modtagne indstillinger udfærdiger Sikkerhedsrådet en liste på mindst 22 og højst 33 kandidater under behørig hensyntagen til, at de vigtigste retssystemer i verden er repræsenteret på listen,

(d) Præsidenten for Sikkerhedsrådet videregiver kandidatlisten til Præsidenten for Generalforsamlingen. Ud fra denne liste vælger Generalforsamlingen de elleve dommere til Det Internationale Tribunal. De kandidater, der får absolut flertal blandt FN's medlemsstater og ikke-medlemsstater med permanente observatørrmissioner ved FN's hovedkvarter, erklæres for valgt. Hvis to kandidater af samme nationalitet opnår det krævede flertal, anses den, som har fået det højeste antal stemmer, for valgt.

3. Hvis der bliver et embede ledigt i afdelingerne, skal Generalsekretæren, efter samråd med præsidenterne for Sikkerhedsrådet og Generalforsamlingen, udnævne en person, der opfylder de i stk. 1 anførte betingelser, for den resterende del af den pågældende embedsperiode.

4. Dommerne vælges for en periode af fire år. For embedet som dommer gælder samme vilkår, som gælder for embedet som dommer ved Den Internationale Domstol. Dommerne kan genvælges.

Artikel 14

Afdelingernes medlemmer og personale

1. Dommerne ved Det Internationale Tribunal vælger en præsident.

2. Præsidenten for Det Internationale Tribunal skal være medlem af appelafdelingen og fungere som retsformand ved sager, der behandles af appelafdelingen.

3. Præsidenten udnævner – efter høring af dommerne ved Det Internationale Tribunal – dommerne til appelafdelingen og domstolsafdelingerne. En dommer kan kun fungere i den afdeling, som vedkommende er udnævnt til.

4. Dommerne i hver domstolsafdeling vælger en retsformand, som er generelt ansvarlig for sager, der behandles af domstolsafdelingen.

Artikel 15

Procesregler samt regler om bevisførelse

Dommerne ved Det Internationale Tribunal fastsætter selv deres procesregler samt regler om bevisførelse i forbindelse med indledende retsmøder, dømsforhandlinger og appelsager, godkendelse af bevismateriale, beskyttelse af ofre og vidner samt øvrige relevante anliggender.

Artikel 16

Anklageren

1. Anklageren er ansvarlig for efterforskning og retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1. januar 1991.

2. Anklageren fungerer uafhængigt som et særskilt organ ved Det Internationale Tribunal. Anklageren må hverken søge eller modtage instruktioner fra nogen regering eller fra nogen anden kilde.

3. Anklagerens kontor beklædes af en anklager og andet kvalificeret personale efter behov.

4. Anklageren udnævnes af Sikkerhedsrådet efter indstilling fra Generalsekretæren. Anklageren skal have en høj moralsk habitus og være i besiddelse af den højeste kompetence samt erfaring med at lede efterforskning og retsforfølgning i straffesager. Anklageren beklæder embedet for en periode af fire år og kan genvælges. For embedet som anklager gælder samme vilkår, som gælder for embedet som vice-generalsekretær ved FN.

5. Personalet i anklagerens kontor udnævnes af Generalsekretæren efter indstilling fra anklageren.

Artikel 17

Justitskontoret

1. Justitskontoret er ansvarlig for administration og betjening af Det Internationale Tribunal.

2. Justitskontoret består af en justitssekretær og andet personale efter behov.

3. Justitssekretæren udnævnes af Generalsekretæren i samråd med præsidenten for Det Internationale Tribunal. Justitssekretæren beklæder embedet for en periode af fire år og kan genvælges. For embedet som justitssekretær gælder samme vilkår, som gælder for en assisterende generalsekretær ved FN.

4. Det øvrige personale i justitskontoret udnævnes af Generalsekretæren efter indstilling fra justitssekretæren.

Artikel 18

Efterforskning og udfærdigelse af anklageskrift

1. Anklageren skal iværksætte efterforskning ex officio eller på basis af oplysninger indhentet fra anden kilde, især fra regeringer, FN-organer, intergouvernementale og ikke-gouvernementale organisationer. Anklageren vurderer de modtagne eller indhentede oplysninger og afgør, om der er tilstrækkeligt grundlag for at indlede retsforfølgning.

2. Anklageren er bemyndiget til at foretage afhøring af mistænkte, ofre og vidner, til at indsamle bevismateriale og til at udføre efterforskningsmæssige skridt på stedet. Anklageren kan under udførelsen af disse opgaver, om fornødent, søge bistand hos de pågældende statslige myndigheder.

3. Hvis en mistænkt bliver afhørt, skal han have ret til bistand af en forsvarer efter eget valg. Den mistænkte skal ligeledes være berettiget til at få beskikket juridisk bistand uden vederlag under enhver sag af en sådan art, hvis han ikke har tilstrækkelige midler til selv at betale, samt til fornøden oversættelse til og fra et sprog, som han taler og forstår.

4. Efter beslutning om, at der foreligger en prima facie sag, udfærdiger anklageren et anklageskrift med en kortfattet fremstilling af sagens fakta og den forbrydelse eller de forbry-

delser, som den anklagede er anklaget for i henhold til denne statut. Anklageskriftet fremsendes til en dommer ved domstolsafdelingen.

Artikel 19

Prøvelse af anklageskriftet

1. Den dommer ved domstolsafdelingen, som anklageskriftet er fremsendt til, foretager en prøvelse heraf. Hvis denne finder det godtgjort, at anklageren har godtgjort, at der foreligger en prima facie sag, stadfæster han anklageskriftet. Hvis han ikke finder det godtgjort, skal anklageskriftet afvises.

2. Efter stadfæstelse af et anklageskrift, kan dommeren efter anmodning fra anklageren afsige kendelser og ordrer om arrest, varetægtsfængsling, udlevering eller overførsel af personer samt andre kendelser, der måtte være påkrævet for at kunne føre sagen.

Artikel 20

Iværksættelse og førelse af domsforhandlinger

1. Domstolsafdelingerne skal sikre, at den retslige behandling er rimelig og hurtig, og at sagen føres i overensstemmelse med procesreglerne og reglerne om bevisførelse, og med fuld respekt for den sigtedes rettigheder og med skyldig hensyntagen til beskyttelse af ofre og vidner.

2. En person, der er stadfæstet anklageskrift imod, skal i henhold til en kendelse eller arrestordre udstedt af Det Internationale Tribunal varetægtsfængsles, straks underrettes om de anklager, der er rejst mod ham, samt overføres til Det Internationale Tribunal.

3. Domstolsafdelingen skal behandle anklageskriftet, finde det godtgjort at den sigtedes rettigheder overholdes, bekræfte, at den sigtede forstår anklageskriftet og instruere den sigtede i at fremkomme med et svarskrift. Domstolsafdelingen berammer derefter en dato for domsforhandlingen.

4. Retsmødet skal være offentligt, medmindre domstolsafdelingen bestemmer, at retsmødet skal være lukket i overensstemmelse med dets procesregler og regler om bevisførelse.

Bilag til f. t. l. om strafforfølgning vedr. krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien

Artikel 21

Den sigtedes rettigheder

1. Alle personer er lige for Det Internationale Tribunal.

2. Ved behandlingen af sigtelser mod den sigtede skal denne være berettiget til en retfærdig og offentlig behandling af sagen i henhold til artikel 22 i denne statut.

3. Den sigtede anses for uskyldig, indtil han er kendt skyldig i overensstemmelse med bestemmelserne i denne statut.

4. Ved behandlingen af en sigtelse mod den sigtede i henhold til denne statut skal den sigtede have ret til følgende mindstegarantier, med alle lige rettigheder:

(a) ret til at blive underrettet omgående og i detaljer på et sprog, som han forstår, om, hvilken art sigtelse der er rejst mod ham, og årsagen dertil,

(b) ret til at få tilstrækkelig tid til og mulighed for at forberede sit forsvar og til at sætte sig i forbindelse med en forsvarsadvokat efter eget valg,

(c) ret til at komme for en domstol hurtigst muligt,

(d) ret til at få sagen behandlet i egen nærværelse, til selv at føre sit forsvar eller med juridisk bistand efter eget valg, til, såfremt han ikke har juridisk bistand, at blive underrettet om denne ret, samt til at få beskikket juridisk bistand i alle tilfælde, hvor det er påkrævet ud fra retfærdighedshensyn, og uden at han skal betale herfor, i tilfælde af, at han ikke har tilstrækkelige midler til selv at betale,

(e) ret til at afhøre, eller få afhørt personer, der vidner imod ham, samt til at opnå, at personer, der skal vidne for ham, er til stede og afhøres på samme betingelser som de personer, der vidner imod ham.

(f) ret til at få vederlagsfri bistand af en tolk, såfremt han ikke kan forstå eller tale det sprog, der anvendes ved Det Internationale Tribunal,

(g) ret til ikke at blive tvunget til at vidne imod sig selv eller til at tilstå at være skyldig.

Artikel 22

Beskyttelse af ofre og vidner

Det Internationale Tribunal træffer i dets procesregler og regler om bevisførelse bestemmelser om beskyttelse af ofre og vidner. Sådanne beskyttelsesforanstaltninger skal omfatte, men ikke være begrænset til, at sagen føres bag lukkede døre, og at ofrets identitet beskyttes.

Artikel 23

Domme

1. Domstolsafdelingerne afsiger dom over og idømmer personer, der er domfældt for alvorlige brud på international humanitær ret, straffe og sanktioner.

2. Dommene afgives af et flertal af dommerne ved den pågældende domstolsafdeling og afsiges af domstolsafdelingen i et åbent retsmøde. Domsafsigelsen skal ledsages af en skriftlig, begrundet udtalelse, til hvilken der kan knyttes individuelle udtalelser eller dissens.

Artikel 24

Sanktioner

1. Sanktionen, som domstolsafdelingen idømmer, er begrænset til fængselsstraf. Ved udmåling af fængselsstraffen skal Det Internationale Tribunal anvende den i det tidligere Jugoslavien almindeligt fulgte retspraksis vedrørende fængselsstraffe.

2. Ved idømmelsen af straffen bør domstolsafdelingerne tage hensyn til forhold som for eksempel forbrydelsens grovhed samt den dømte persons personlige forhold.

3. Ud over fængsling kan domstolsafdelingerne afsige kendelse om, at formuegoder og udbytte ved den kriminelle adfærd, herunder også ved anvendelse af tvang, skal leveres tilbage til den retmæssige ejer.

*Artikel 25**Appelsager*

1. Appelfdelingen behandler appelsager fra personer, der er dømt af domstolsafdelingerne, eller fra anklageren, på følgende grundlag:

(a) fejl vedrørende et juridisk spørgsmål, som gør afgørelsen ugyldig, eller

(b) faktuelle fejl, der har ført til justitsmord.

2. Appelfdelingen kan stadfæste, omstøde eller ændre afgørelser, der er truffet af domstolsafdelingerne.

*Artikel 26**Fornyset prøvelse af sagen*

Hvis der kommer nye oplysninger frem, som ikke var kendt på det tidspunkt, hvor sagen blev ført ved domstolsafdelingerne eller appelfdelingen, og som kunne have været afgørende i forbindelse med afgørelsen, kan den domfældte indgive en begæring til Det Internationale Tribunal om fornyset prøvelse af sagen.

*Artikel 27**Tvangsfuldbyrdelse af straffe*

Fængselsstraffe afsones i en stat, der udpeges af Det Internationale Tribunal på grundlag af en liste over stater, som over for Sikkerhedsrådet har tilkendegivet, at de er rede til at modtage domfældte personer. Fængslingen sker i overensstemmelse med gældende ret i den pågældende stat, dog under tilsyn af Det Internationale Tribunal.

*Artikel 28**Benådning eller strafnedsættelse*

Hvis den domfældte person i henhold til gældende ret i den stat, som vedkommende sidder fængslet i, kan få benådning eller opnå strafforvandling, skal den pågældende stat underrette Det Internationale Tribunal herom. Præsidenten for Det Internationale Tribunal skal i samråd med dommerne afgøre sagen på grundlag af retfærdighedshensyn og almindelige retsprincipper.

*Artikel 29**Samarbejde og retslig bistand*

1. Staterne skal samarbejde med Det Internationale Tribunal i forbindelse med efterforskning og retsforfølgning af personer, der er anklaget for at have begået alvorlige brud på international, humanitær ret.

2. Staterne skal uden ugrundet ophold efterkomme anmodninger om bistand eller kendelser, der er afsagt af en domstolsafdeling, herunder, men ikke begrænset til, følgende spørgsmål:

(a) identifikation og lokalisering af personer,

(b) optagelse af vidneudsagn og tilvejebringelse af beviser,

(c) forkyndelse af dokumenter,

(d) arrestation eller tilbageholdelse af personer,

(e) overgivelse eller overførsel af den anklagede til Det Internationale Tribunal.

*Artikel 30**Det Internationale Tribunals status, privilegier og immunitet*

1. Konventionen vedrørende De Forenede Nationers privilegier og immunitet af 13. februar 1946 finder anvendelse på Det Internationale Tribunal, dommerne, anklageren og hans personale, samt justitssekretæren og hans personale.

2. Dommerne, anklageren og justitssekretæren skal være omfattet af de samme privilegier og immunitet, som diplomatiske udsendinge nyder i henhold til folkeretten.

3. Anklagerens og justitssekretærens personale er omfattet af de samme privilegier og immunitet, der gives til ansatte i De Forenede Nationer i henhold til artikel V og artikel VII i den i denne artikels stk. 1 omhandlede konvention.

4. Andre personer, herunder anklagede, der kræves fremstillet for Det Internationale Tribunal, skal gives den behandling, der er påkrævet for, at Det Internationale Tribunal kan fungere hensigtsmæssigt.

Artikel 31

Det Internationale Tribunals hjemsted

Det Internationale Tribunal skal have sæde i Haag.

Artikel 32

Det Internationale Tribunals udgifter

Det Internationale Tribunals udgifter afholdes over De Forenede Nationers almindelige budget i overensstemmelse med artikel 17 i De Forenede Nationers Charter.

Artikel 33

Arbejdssprog

Det Internationale Tribunals arbejdssprog er engelsk og fransk.

Artikel 34

Årlig beretning

Præsidenten for Det Internationale Tribunal aflægger en årlig beretning for Det Internationale Tribunal til Sikkerhedsrådet og Generalforsamlingen.

**DE FORENEDE
NATIONER**

Det Internationale Tribunal vedrørende retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991

IT/32

14. marts 1994

Original: engelsk og fransk

Anden samling

Haag

Holland

17. januar – 11. februar 1994

**PROCESREGLER SAMT REGLER OM BEVISFØRELSE
(VEDTAGET DEN 11. FEBRUAR 1994)**

INDHOLDSFORTEGNELSE

AFSNIT	Side	
1	ALMINDELIGE BESTEMMELSER	1
Regel 1	Ikrafttræden	1
Regel 2	Definitioner	1
Regel 3	Arbejdssprog	3
Regel 4	Retsmøder uden for Tribunalets hjemsted	3
Regel 5	Manglende overholdelse af reglerne	4
Regel 6	Ændring af regler	4
Regel 7	Autentiske tekster	4
2	INDBYRDES FORRANG I TRIBUNALET	5
Regel 8	Anmodning om oplysninger	5
Regel 9	Anklagers anmodning om henvisning	5
Regel 10	Formel anmodning om henvisning	6
Regel 11	Tilfælde hvor en anmodning om henvisning ikke efterkommes	6
Regel 12	Nationale domstoles afgørelser	7
Regel 13	Non-bis-in-idem	7
3	TRIBUNALETS ORGANISATION	8
Del 2	Dommere	8
Regel 14	Højtidelige erklæring	8
Regel 15	Inhabilitet hos dommerne	8
Regel 16	Fratrædelse	9
Regel 17	Indbyrdes forrang	10
Del 2	Præsidentskab	11
Regel 18	Valg af præsident	11
Regel 19	Præsidentens funktioner	11
Regel 20	Vicepræsidenten	12
Regel 21	Vicepræsidentens funktioner	12
Regel 22	Substituering	12
Del 3	Tribunalets interne funktion	13
Regel 23	Bureauet	13
Regel 24	Tribunalets plenarmøder	13
Regel 25	Tidspunkter for plenarmøder	14
Regel 26	Afstemning	14
Del 4	Afdelingerne	15
Regel 27	Turnus	15
Regel 28	Prøvelse af anklageskrift	15
Regel 29	Votering	15
Del 5	Justitskontoret	16
Regel 30	Udnævnelse af justitssekretær	16

Regel 31	Udnævnelse af vicejustitssekretær samt personale til justitskontoret	16
Regel 32	Højtidelig erklæring	16
Regel 33	Justitssekretærens funktioner	17
Regel 34	Ofre og vidner	17
Regel 35	Protokol	18
Regel 36	Retsprotokol	18
Del 6	Anklageren	19
Regel 37	Funktioner	19
Regel 38	Viceanklager	19
4	EFTERFORSKNING OG MISTÆNKTES RETTIGHEDER	20
Del 1	Efterforskning	20
Regel 39	Ledelse af efterforskning	20
Regel 40	Midlertidige foranstaltninger	21
Regel 41	Opbevaring af informationer	21
Regel 42	Mistænkes rettigheder under efterforskningen	21
Regel 43	Optagelse af afhøring af mistænkte	22
Del 2	Forsvarere	24
Regel 44	Udpegning af forsvarere og forsvareres kvalifikationer	24
Regel 45	Beskikkelse af forsvarer	24
Regel 46	Misligholdelse af forpligtelser fra forsvarers side	25
5	FØR RETSSAGEN	26
Del 1	Anklageskrifter	26
Regel 47	Indgivelse af anklageskrift fra anklageren	26
Regel 48	Kumulation af flere sigtede	27
Regel 49	Kumulation af flere forbrydelser	27
Regel 50	Ændring af anklageskrift	27
Regel 51	Frafald af anklageskrift	28
Regel 52	Offentligt anklageskrift	28
Regel 53	Hemmeligholdelse af anklageskrift	28
Del 2	Kendelser og ordrer	29
Regel 54	Almindelige regler	29
Regel 55	Anholdelsesordrer	29
Regel 56	Samarbejde mellem staterne	30
Regel 57	Procedure efter anholdelsen	30
Regel 58	Nationale udleveringsbestemmelser	30
Regel 59	Manglende iværksættelse af en ordre	30
Regel 60	Bekendtgørelse af anklageskriftet	31
Regel 61	Procedure ved undladelser af iværksættelse af en ordre	31
Regel 62	Første fremstilling af sigtede	33
Regel 63	Afhøring af sigtede	33
Regel 64	Varetægt	34
Regel 65	Foreløbig løsladelse	34

Del 3	Bevisførelse	35
Regel 66	Anklagers oplysningspligt	35
Regel 67	Gensidig oplysningspligt	35
Regel 68	Oplysning om diskulperende beviser	36
Regel 69	Beskyttelse af ofre og vidner	37
Regel 70	Forhold, der ikke er omfattet af oplysningspligten	37
Del 4	Vidneudsagn	38
Regel 71	Vidneudsagn	38
Del 5	Kendelser forud for sagens behandling	39
Regel 72	Almindelige bestemmelser	39
Regel 73	Sigtedes anmodninger om en kendelse	39
6	SAGENS FØRELSE I DOMSTOLSAFDELINGERNE	41
Del 1	Almindelige bestemmelser	41
Regel 74	Amicus Curiae	41
Regel 75	Beskyttelse af ofre og vidner	41
Regel 76	Tolkes og oversætteres edsafklæggelse	42
Regel 77	Foragt for retten	42
Regel 78	Åbne retsmøder	43
Regel 79	Lukkede retsmøder	43
Regel 80	Kontrol med sagens førelse	44
Regel 81	Protokollering af sagens forløb og beviser	44
Del 2	Sagens forelæggelse	45
Regel 82	Kumulerede og separate retssager	45
Regel 83	Tvangsmidler	45
Regel 84	Indledende indlæg	45
Regel 85	Fremlæggelse af beviser	46
Regel 86	Afsluttende indlæg	46
Regel 87	Votering	47
Regel 88	Dommen	47
Del 3	Bevisregler	48
Regel 89	Almindelige bestemmelser	48
Regel 90	Vidneførelse	48
Regel 91	Falsk vidneforklaring under ed	49
Regel 92	Tilståelse	50
Regel 93	Bevis for tidligere lignende forhold	50
Regel 94	Fakta, som der ikke skal føres bevis for	50
Regel 95	Beviser, der er opnået i modstrid med internationalt beskyttede menneskerettigheder	51
Regel 96	Bevis i sager vedrørende seksuelle overgreb	51
Regel 97	Forholdet mellem advokat og klient	51
Regel 98	Afdelingernes beføjelse til at kræve fremlæggelse af yderligere beviser	52

Del 4	Procedure i forbindelse med strafudmålingen	53
Regel 99	Frifundnes retsstilling	53
Regel 100	Procedure før strafudmålingen	53
Regel 101	Sanktioner	53
Regel 102	Domfældtes retsstilling	54
Regel 103	Fængsling	55
Regel 104	Tilsyn med fængslingen	55
Regel 105	Tilbagelevering af formuegoder	56
Regel 106	Erstatning til ofre	57
7	APPELSAGER	58
Regel 107	Almindelige bestemmelser	58
Regel 108	Ankestævning	58
Regel 109	Ekstrakt	58
Regel 110	Kopier af ekstrakten	59
Regel 111	Appellantens indlæg	59
Regel 112	Indstævntes indlæg	59
Regel 113	Appellantens andet indlæg	60
Regel 114	Dato for retsmøde	60
Regel 115	Yderligere beviser	60
Regel 116	Forlængelse af tidsfrister	61
Regel 117	Dom	61
Regel 118	Sigtedes retsstilling efter en appelsag	61
8	FORNYET PRØVELSE AF SAGEN	62
Regel 119	Begæring om fornyet prøvelse af sagen	62
Regel 120	Forundersøgelse	62
Regel 121	Appelsager	62
Regel 122	Hjemvisning af sagen til en domstolsafdeling	63
9	BENÅDNING OG STRAFNEDSÆTTELSE	64
Regel 123	Underretning fra staterne	64
Regel 124	Afgørelse fra præsidenten	64
Regel 125	Almindelige normer i forbindelse med benådning eller strafnedsættelse	64

Afsnit 1

Almindelige bestemmelser

Regel 1

Ikrafttræden

Nærværende procesregler samt regler om bevisførelse, som er vedtaget i medfør af artikel 15 i Statutten for Tribunalen, skal træde i kraft den 14. marts 1994.

Regel 2

Definitioner

(A) I reglerne skal nedenstående udtryk have følgende mening, medmindre andet fremgår af konteksten:

Regler: De regler, der henvises til under regel 1.

Statut: Statutten for Tribunalen, der er vedtaget af Sikkerhedsrådets i henhold til resolution nr. 827 af 25. maj 1993.

Tribunal: Det Internationale Tribunal vedrørende retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991, oprettet af Sikkerhedsrådet i henhold til resolution nr. 827 af 25. maj 1993.

Sigtede: En person, der er indgivet anklageskrift imod i overensstemmelse med regel 47.

Anholdelse: Det forhold, at en national myndighed tager en mistænkt eller sigtet i varetægtsarrest.

Bureau: Et organ, der udgøres af præsidenten, vicepræsidenten og retsformændene i domstolsafdelingerne.

Efterforskning: Alle aktiviteter, som anklageren påtager sig i henhold til statutten og reglerne med henblik på indsamling af oplysninger og beviser.

Part: Anklager eller sigtede.

Præsident: Præsidenten for Tribunalen.

Anklager: Den anklager, der er udnævnt i medfør af artikel 16 i statutten.

Mistænkt: En person, som anklageren har oplysninger om, som bidrager til at vise, at den pågældende kan have begået en forbrydelse, som er under Tribunalens kompetenceområde.

Offer: En person, som det påstås, at der er begået en forbrydelse, som er under Tribunalens kompetenceområde, imod.

(B) I reglerne skal hankønsformer også omfatte hunkønsformer og entalsformer også omfatte flertalsformer, og omvendt.

Regel 3

Arbejdssprog

(A) Tribunalens arbejdssprog er engelsk og fransk.

(B) Sigtede skal have ret til at anvende sit eget sprog.

(C) Enhver anden person, der giver møde i Tribunalen, kan med forbehold af stk. (D) anvende sit eget sprog, såfremt han ikke har tilstrækkeligt kendskab til et af de to arbejdssprog.

(D) Sigtedes forsvarer kan anmode retsformanden i den pågældende afdeling om tilladelse til at anvende et andet sprog end de to arbejdssprog eller sigtedes eget sprog. Hvis en sådan tilladelse gives, afholdes udgifterne til tolkning og oversættelse af Tribunalen i det omfang, præsidenten måtte træffe bestemmelse herom, under hensyntagen til forsvarrets førelse og en retfærdig rettergang.

(E) Justitssekretæren træffer de fornødne foranstaltninger i forbindelse med tolkning og oversættelse til og fra arbejdssprogene.

Regel 4

Retsmøder uden for Tribunalens hjemsted

Afdelingerne kan udøve deres funktioner andre steder end der, hvor Tribunalen har sæ-

de, såfremt dette godkendes af præsidenten af hensyn til en retfærdig rettergang.

Regel 5

Manglende overholdelse af reglerne

Indsigelse fra en af parterne med begrundelse i manglende overholdelse af reglerne mod handlinger begået af en anden part skal gøres gældende ved først givne lejlighed. Indsigelser tages alene til følge, og handlinger erklæres alene for ugyldige, såfremt den pågældende handling er uforenelig med de grundlæggende retfærdighedsprincipper og har ført til justitsmord.

Regel 6

Ændring af regler

- (A) Forslag til ændring af regler kan fremlægges af en dommer, af anklageren eller af justitssekretæren. Et forslag skal vedtages, såfremt det tiltrædes af mindst syv dommere på et plenarmøde i Tribunalet, som skal være indkaldt med underretning til samtlige dommere om forslaget.
- (B) Ændringer af regler kan i øvrigt vedtages på betingelse af, at de enstemmigt godkendes af dommerne.
- (C) Ændringer træder i kraft øjeblikkeligt, men skal ikke forringe sigtedes rettigheder under en verserende retssag.

Regel 7

Autentiske tekster

Den engelske og den franske version af reglerne skal have samme gyldighed. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem teksterne skal den version, der er bedst i overensstemmelse med statuttens og reglerens ånd, være gældende.

Afsnit 2

Indbyrdes forrang i tribunalet

Regel 8

Anmodning om oplysninger

Såfremt anklageren finder, at en forbrydelse inden for Tribunalets kompetenceområde er eller har været genstand for efterforskning eller strafferetlig forfølgning ved de nationale domstole i en stat, kan anklageren anmode den pågældende stat om at fremsende alle relevante oplysninger derom til ham. I henhold til artikel 29, stk. 1 i statuten skal den pågældende stat fremsende disse oplysninger til anklageren omgående.

Regel 9

Anklagers anmodning om henvisning

Såfremt anklageren i forbindelse med en efterforskning eller retsforfølgning ved de nationale domstole i en stat finder,

- (i) at den handling, der er iværksat efterforskning i, eller som er genstand for retsforfølgning, har karakter af en almindelig forbrydelse, eller
- (ii) at der ikke er udvist upartiskhed eller uafhængighed, eller at efterforskningen eller retsforfølgningen har haft til formål at beskytte den sigtede mod internationalt strafferetligt ansvar, eller at sagen ikke er behandlet på rette måde, eller
- (iii) at sagen er tæt forbundet med eller på anden måde involverer faktiske eller juridiske spørgsmål af betydning, som kan få følger for efterforskning eller retsforfølgning ved Tribunalet,

kan han foreslå den af præsidenten udpegede domstolsafdeling, at der skal fremsættes en formel anmodning om, at den nationale domstol skal underordne sig Tribunalets kompetence.

*Regel 10**Formel anmodning om henvisning*

- (A) Såfremt den domstolsafdeling, som har fået forelagt et forslag om henvisning med en af de under regel 9 nærmere angivne begrundelser, finder en sådan henvisning hensigtsmæssig, kan domstolsafdelingen fremsætte en formel anmodning til den pågældende stat om, at dens nationale domstol skal underordne sig Tribunalets kompetence.
- (B) Denne anmodning skal indeholde en begæring om, at resultaterne af de efterforskningsmæssige skridt tillige med en udskrift af retsprotokollen og af dommen, hvis denne allerede er afsagt, fremsendes til Tribunalet.
- (C) Såfremt anmodningen til Tribunalet er fremsat af en af domstolsafdelingerne, skal de efterfølgende retsmøder foregå i den anden af Tribunalets domstolsafdelinger.

*Regel 11**Tilfælde, hvor en anmodning om henvisning ikke efterkommes*

Hvis der ikke inden 60 dage efter, at justitssekretæren har underrettet en stat, inden for hvis kompetenceområde efterforskningen eller retsforfølgningen er iværksat, om anmodningen om henvisning, fra denne stat fremsendes et svar, som godtgør over for domstolsafdelingen, at den pågældende stat har taget – eller er i færd med at tage – passende skridt til at efterkomme kendelsen, kan domstolsafdelingen anmode præsidenten om at indberette sagen for Sikkerhedsrådet.

*Regel 12**Nationale domstoles afgørelser*

Med forbehold af artikel 10, stk. 2, i statuten skal de nationale domstoles afgørelser ikke binde Tribunalet.

*Regel 13**Non-bis-in-idem*

Når præsidenten modtager pålidelige oplysninger om, at der er indledt retsforfølgning mod en person ved en national domstol for en forbrydelse, som den pågældende allerede har været retsforfulgt for ved Tribunalet, skal en domstolsafdeling i henhold, *mutatis mutandis*, til den procedure, der er fastsat under regel 10, udstede en begrundet kendelse med anmodning om, at den nationale domstol permanent afbryder retsforfølgningen. Såfremt den nationale stat undlader at gøre dette, kan præsidenten indbringe sagen for Sikkerhedsrådet.

*Afsnit 3**Tribunalets organisation**Del 1 Dommere**Regel 14**Højtidelig erklæring*

- (A) Før dommerne tiltræder deres embede skal hver enkelt dommer aflægge følgende højtidelige erklæring:
 »Jeg erklærer herved højtideligt, at jeg vil opfylde mine pligter og udøve mine beføjelser som dommer ved Det Internationale Tribunal vedrørende retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991, på en hæderlig, korrekt, upartisk og samvittighedsfuld måde«.
- (B) Erklæringen skal opbevares i Tribunalets arkiv, underskrevet af den pågældende dommer i overværelse af Generalsekretæren for FN eller en repræsentant for denne.

*Regel 15**Inhabilitet hos dommerne*

- (A) Ingen dommer kan fungere som dommer ved retsmøder i sager eller appelsager, hvori han selv har en interesse, eller hvortil han har eller har haft en tilknytning,

som vil kunne påvirke hans upartiskhed. I sådanne sager skal dommeren vige sit sæde og præsidenten udnævne en anden dommer til at fungere i hans sted.

- (B) Enhver part kan anmode retsformanden i en afdeling om, at en dommer skal erklæres for inhabil og træde ud af sagen med ovennævnte begrundelse. Retsformanden skal rådføre sig med den pågældende dommer, og Bureauet skal om fornødent afgøre sagen. Hvis Bureauet tager anmodningen til følge, skal præsidenten udnævne en anden dommer til at fungere i stedet for den dommer, der er erklæret inhabil.
- (C) Dommeren ved den domstolsafdeling, der foretager en prøvelse af et anklageskrift mod en sigtet i henhold til artikel 19 i statuten og i henhold til regel 47, skal ikke fungere som medlem af domstolsafdelingen i retssagen mod den pågældende sigtede person.
- (D) Ingen medlemmer af appellafdelingen kan deltage i en appelsag vedrørende en sag, hvor de har fungeret som medlem af domstolsafdelingen.
- (E) I tilfælde af at en dommer af en eller anden grund er ude af stand til fortsat at fungere som dommer i en verserende retssag, kan retsformanden udsætte sagen, hvis det er sandsynligt, at dette vil være korterevarende. Såfremt det ikke er tilfældet, skal dommeren give meddelelse herom til præsidenten, som kan udnævne en anden dommer til sagen og afgive kendelse om enten, at der skal foretages en fornyet prøvelse af sagen, eller at sagens førelse skal fortsætte fra det pågældende stadium med sigtedes samtykke.

Regel 16

Fratrædelse

En dommer, der træffer bestemmelse om at træde tilbage fra sit embede, skal meddele dette skriftligt til præsidenten, som skal videregående meddelelsen til Generalsekretæren for FN.

Regel 17

Indbyrdes forrang

- (A) Alle dommere er lige i udøvelsen af dommerhvervet uden hensyntagen til tidspunktet for valget eller udnævnelsen, eller til alder eller embedsperiode.
- (B) Retsformændene i domstolsafdelingerne skal have indbyrdes forrang i henhold til alder, efter præsidenten og vicepræsidenten.
- (C) Dommere, der er valgt eller udnævnt på forskellige tidspunkter, skal have indbyrdes forrang i henhold til tidspunktet for valget eller udnævnelsen. Dommere, der er valgt eller udnævnt på samme tidspunkt, skal have indbyrdes forrang i henhold til alder.
- (D) I tilfælde af genvalg skal der tages hensyn til den samlede embedsperiode som dommer ved Tribunalet.

Del 2 Præsidentskabet

Regel 18

Valg af præsident

- (A) Præsidenten vælges for en periode af to år eller en kortere periode, som falder sammen med længden af hans embedsperiode som dommer. Præsidenten kan genvælges én gang.
- (B) Hvis præsidenten ophører med at være medlem af Tribunalet eller trækker sig tilbage fra sit embede før udløbet af embedsperioden, vælger dommerne af deres egen midte en efterfølger for den resterende del af perioden.
- (C) Præsidenten vælges med stemmeflertal blandt de dommere, der beklæder Tribunalet. Hvis ingen af dommerne opnår et sådant stemmeflertal, begrænses anden afstemning til at omfatte de to dommere, der har opnået det højeste antal stemmer ved første afstemning. I tilfælde af stemmelighed ved anden afstemning erklæres den dommer, der har forrang i henhold til regel 17, for valgt.

*Regel 19**Præsidentens funktioner*

Præsidenten skal fungere som retsformand ved alle Tribunalets plenarmøder. Præsidenten skal koordinere afdelingernes arbejde, føre tilsyn med Justitskontorets aktiviteter og udøve alle de øvrige funktioner, som han har fået tildelt i medfør af statutten og reglerne.

*Regel 20**Vicepræsidenten*

- (A) Vicepræsidenten vælges for en periode af to år eller for en kortere periode, som falder sammen med længden af hans embedsperiode som dommer. Vicepræsidenten kan genvælges én gang.
- (B) Vicepræsidenten kan fungere som medlem af en domstolsafdeling eller af appelafdelingen.
- (C) Regel 18 (B) og (C) finder anvendelse på vicepræsidenten *mutatis mutandis*.

*Regel 21**Vicepræsidentens funktioner*

Med forbehold af regel 22 (B) skal vicepræsidenten udøve præsidentens funktioner i tilfælde af dennes fravær, eller hvis denne er ude af stand til at fungere i embedet.

*Regel 22**Substituering*

- (A) Såfremt hverken præsidenten eller vicepræsidenten kan udføre præsidentens funktioner, skal disse varetages af den øverste dommer, som fastlagt i henhold til regel 17.
- (B) Såfremt præsidenten er ude af stand til at udøve sine funktioner som retsformand for appelafdelingen, skal denne afdeling vælge en retsformand af sin egen midte.

*Del 3 Tribunalets interne funktion**Regel 23**Bureauet*

- (A) Bureauet udgøres af præsidenten, vicepræsidenten og domstolsafdelingernes retsformænd.
- (B) Præsidenten skal høre de øvrige medlemmer af Bureauet i forbindelse med alle væsentlige spørgsmål vedrørende den måde, Tribunalet fungerer på.
- (C) En dommer kan gøre ethvert medlem af Bureauet opmærksom på spørgsmål, som efter dennes mening burde drøftes af Bureauet eller forelægges på et plenarmøde i Tribunalet.

*Regel 24**Tribunalets plenarmøder*

Dommerne skal afholde plenarmøder med det formål:

- (i) at vælge præsident eller vicepræsident,
- (ii) at godkende og ændre regler,
- (iii) at godkende den årlige beretning, der aflægges i henhold til artikel 34 i statutten,
- (iv) at træffe afgørelse i anliggender vedrørende afdelingernes og Tribunalets interne funktionsmåde,
- (e) at fastlægge eller føre tilsyn med de vilkår, som varetægtsfængslingen foregår under,
- (f) at udøve andre funktioner i henhold til statutten eller reglerne.

*Regel 25**Tidspunkter for plenarmøder*

- (A) Datoerne for Tribunalets plenarmøder vedtages normalt hvert år i juli måned for det efterfølgende kalenderår.
- (B) Præsidenten skal udsende indkaldelse til andre plenarmøder, hvis mindst seks af dommerne kræver dette. Der kan indkalles til plenarmøder på et hvilket som helst tidspunkt, hvor udøvelsen af præsidentens

funktioner i henhold til statuten eller reglerne gør det påkrævet.

Regel 26

Afstemning

- (A) De enkelte plenarmøder i Tribunallet er beslutningsdygtige, når syv dommere er til stede.
- (B) Med forbehold af regel 6 (A) og (B) og regel 18 (C) træffes beslutningerne på Tribunallets plenarmøder ved stemmeflertal blandt de dommere, der er til stede. I tilfælde af stemmelighed har præsidenten eller den dommer, der fungerer i dennes sted, den afgørende stemme.

Del 4 Afdelingerne

Regel 27

Turnus

- (A) Dommerne roterer regelmæssigt mellem domstolsafdelingerne og appelafdelingen. Denne turnus skal tage hensyn til en effektiv afvikling af sagerne.
- (B) Dommerne skal indtage deres sæde i den nye afdeling, så snart præsidenten finder det hensigtsmæssigt under hensyntagen til afviklingen af verserende sager.
- (C) Præsidenten kan til enhver tid midlertidigt overflytte et medlem af en domstolsafdeling eller af appelafdelingen til en anden afdeling.

Regel 28

Prøvelse af anklageskrift

Præsidenten skal hvert år i juli måned – og efter høring af dommerne – udnævne en dommer ved en domstolsafdeling for hver enkelt måned af det følgende kalenderår, som skal have tilsendt anklageskrifterne for at foretage en prøvelse heraf i henhold til regel 47. Listen med disse udnævnelser skal offentliggøres.

Regel 29

Votering

Voteringerne i afdelingerne sker for lukkede døre og skal være hemmelige.

Del 5 Justitskontoret

Regel 30

Udnævnelse af justitssekretær

I henhold til artikel 17, stk. 3, i statuten skal præsidenten bede om dommernes vurdering af kandidaterne til posten som justitssekretær før høring af Generalsekretæren for FN i medfør af artikel 17, stk. 3 i statuten.

Regel 31

Udnævnelse af vicejustitssekretær samt personale til justitskontoret

Justitssekretæren skal efter høring af Bureauet fremlægge sine forslag for Generalsekretæren for FN vedrørende udnævnelse af vicejustitssekretær og øvrigt personale til justitskontoret.

Regel 32

Højtidelig erklæring

- (A) Justitssekretæren skal før tiltrædelse af embedet aflægge følgende erklæring over for præsidenten:
- »Jeg erklærer herved højtideligt, at jeg vil opfylde de pligter, der påhviler mig som justitssekretær for Det Internationale Tribunal vedrørende retsforfølgning af personer, der er ansvarlige for alvorlige brud på international, humanitær ret begået inden for det tidligere Jugoslaviens territorium siden 1991, med skøn og retfærdighed og god samvittighed, og at jeg korrekt vil overholde alle bestemmelserne i Tribunallets statut og procesregler samt regler om bevisførelse«.
- (B) Vicejustitssekretæren skal før tiltrædelse af embedet aflægge en tilsvarende erklæring over for præsidenten.
- (C) Hele personalet ved justitskontoret skal

aflægge en tilsvarende erklæring over for justitssekretæren.

Regel 33

Justitssekretærens funktioner

Justitssekretæren skal bistå afdelingerne, Tribunalets plenarmøder, dommerne samt anklageren i udførelsen af deres funktioner. Justitssekretæren skal rapportere til præsidenten og som sådan være ansvarlig for administration og betjening af Tribunalet og fungere som Tribunalets kommunikationskanal.

Regel 34

Ofre og vidner

(A) Der oprettes en afdeling for ofre og vidner, som skal rapportere til justitssekretæren, bestående af kvalificeret personale og med det formål:

- (a) at foreslå beskyttelsesforanstaltninger for ofre og vidner i henhold til artikel 22 i statutten, og
- (b) at yde vejledning og støtte til disse, særligt i sager vedrørende voldtægt og seksuelt overgreb.

(B) Ved udnævnelsen af dette personale skal der tages behørigt hensyn til, at der ansættes kompetent kvindeligt personale.

Regel 35

Protokol

Med undtagelse af de tilfælde, hvor der i henhold til regel 81 føres en fuldstændig retsprotokol, skal justitssekretæren – eller personale i justitskontoret udpeget af justitssekretæren – føre protokol over Tribunalets plenarmøder samt de møder, der holdes i afdelingerne, bortset fra voteringer, der foretages for lukkede døre.

Regel 36

Retsprotokol

Justitssekretæren skal føre en retsprotokol, der skal indeholde en fortegnelse over alle de nærmere omstændigheder ved hver enkelt sag,

der indbringes for Tribunalet. Retsprotokollen skal være offentligt tilgængelig.

Del 6 Anklageren

Regel 37

Funktioner

- (A) Anklageren skal udøve alle de funktioner, der er fastsat i statutten i overensstemmelse med reglerne og sådanne bestemmelser, som han måtte udforme.
- (B) Anklagerens beføjelser i henhold til del 4 – 8 i reglerne kan udøves af personale i anklagerens kontor, som han har godkendt, eller af personer, der handler efter hans anvisning.

Regel 38

Viceanklager

- (A) Anklageren skal indsende forslag til Generalsekretæren for FN vedrørende udnævnelsen af en viceanklager.
- (B) Viceanklageren udøver anklagerens funktioner i dennes fravær eller i tilfælde af, at denne er ude af stand til at fungere i embedet, eller efter instrukser fra anklageren.

Afsnit 4

Efterforskning og mistænkes rettigheder

Del 1 Efterforskning

Regel 39

Ledelse af efterforskning

Anklageren kan under ledelsen af en efterforskning:

- (a) indstævne og afhøre mistænkte personer, ofre og vidner samt nedskrive disses forklaringer, indsamle bevismateriale og udføre efterforskning på stedet,
- (b) påtage sig sådanne øvrige forhold, som han måtte finde nødvendige for at afslutte efterforskningen samt forberedelsen og førelsen af retsforfølgningen under retssagen,

- (c) til det formål bede om bistand fra de pågældende statslige myndigheder, såvel som fra relevante internationale organer, herunder INTERPOL, og
- (d) begære sådanne kendelser, som måtte være nødvendige, fra en domstolsafdeling eller en dommer.

Regel 40

Midlertidige foranstaltninger

I tilfælde af hastesager kan anklageren anmode en stat om:

- (a) midlertidigt at anholde en mistænkt,
- (b) at beslaglægge fysisk bevismateriale,
- (c) at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at undgå, at en mistænkt eller sigtet undviger, at der sker forurettelse af eller fremsættes trusler over for et offer eller et vidne, eller at bevismateriale destrueres.

Regel 41

Opbevaring af informationer

Anklageren er ansvarlig for opbevaring, lagring og sikkerhed i forbindelse med informationer og fysisk bevismateriale, der modtages under anklagerens efterforskning.

Regel 42

Mistænktets rettigheder under efterforskningen

- (A) En mistænkt, der skal afhøres af anklageren, har følgende rettigheder, som anklageren skal underrette den pågældende om inden afhøringen på et sprog, som den pågældende taler og forstår:
 - (a) ret til at få bistand af en forsvarer efter eget valg eller til at få beskikket vederlagsfri, juridisk bistand, såfremt han ikke har tilstrækkelige midler til selv at betale herfor, og

- (b) ret til vederlagsfri bistand af en tolk, såfremt han ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes under afhøringen.

- (B) Afhøring af en mistænkt skal ikke finde sted, uden at forsvareren er til stede, medmindre den mistænkte frivilligt har givet afkald på retten til at få en forsvarer. Hvis den mistænkte efterfølgende udtrykker ønske om at få en forsvarer - efter først at have givet afkald derpå - skal afhøringen indstilles og først genoptages, når den mistænkte har skaffet sig eller fået beskikket en forsvarer.

Regel 43

Optagelse af afhøring af mistænkte

Når anklageren afhører en mistænkt, skal afhøringen optages på lydbånd eller på videobånd i overensstemmelse med følgende procedure:

- (i) den mistænkte skal underrettes på et sprog, som han taler og forstår, om at afhøringen optages på lyd- eller videobånd,
- (ii) såfremt der sker afbrydelser under afhøringen, skal dette skrives ned sammen med tidspunktet for afbrydelsen, inden bånd- eller videooptagelsen afsluttes. Tidspunktet for genoptagelsen af afhøringen skal ligeledes skrives ned,
- (iii) ved afhøringens afslutning skal der gives den mistænkte mulighed for at komme med eventuelle tilføjelser og for at præcisere det, han har sagt. Tidspunktet for afhøringens afslutning skal skrives ned,
- (iv) båndet renskrives derefter, og den mistænkte skal have udleveret en kopi af udskriften samt en kopi af det bånd, der er blevet optaget, eller, hvis der er anvendt et anlæg til flere optagelser, da et af originalbåndene, og
- (v) efter at der af hensyn til udskrivningen måtte være lavet en kopi af det bånd, der er optaget, forsegles originalbåndet - eller det ene af original-

Bilag til f. t. l. om strafforfølgning vedr. krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien

båndene – i den mistænkte overværelse og forsynes med anklagerens og mistænkte underskrift.

Del 2 Forsvarere

Regel 44

Udpegning af forsvarere og forsvareres kvalifikationer

Den af mistænkte eller sigtede engagerede forsvarer skal indsende sin fuldmagt til justitssekretæren ved først givne lejlighed. En forsvarer skal anses for at være kompetent til at repræsentere en mistænkt eller sigtet, hvis han godtgør over for justitssekretæren, at han har advokatbestalling i en bestemt stat eller er professor i jura ved et universitet.

Regel 45

Beskikkelse af forsvarer

- (A) Justitssekretæren skal føre en fortegnelse over forsvarere, der taler et – eller begge – af Tribunalets arbejdssprog, og som opfylder kravene i regel 44 og har tilkendegivet, at de er villige til at lade sig beskikke af Tribunalet for ubemidlede, mistænkte eller sigtede personer.
- (B) Kriterierne for afgørelsen af, om en person er ubemidlet, skal fastlægges af justitssekretæren og godkendes af dommerne.
- (C) Ved beskikkelse af forsvarer for en ubemidlet, mistænkt eller sigtet person skal følgende procedure følges:
 - (i) en begæring om beskikkelse af forsvarer fremsendes til justitssekretæren,
 - (ii) justitssekretæren undersøger, om mistænkte eller anklagede er i besiddelse af nogen midler og afgør, om kriterierne for at være ubemidlet er opfyldt,
 - (iii) hvis justitssekretæren bestemmer, at kriterierne er opfyldt, beskikker han en forsvarer ud fra listen. Hvis han bestemmer det modsatte, skal han underrette mistænkte eller sigtede om, at anmodningen er afvist.

- (D) Hvis en begæring afvises, kan der indsendes en ny begæring fra en mistænkt eller sigtet til justitssekretæren, hvis det er godtgjort, at der er sket en ændring i forholdene.
- (E) Justitssekretæren skal beskikke en forsvarer til en mistænkt eller sigtet, som ikke selv skaffer sig en forsvarer eller anmoder om at få beskikket en forsvarer, medmindre den mistænkte eller sigtede skriftligt vælger at føre sit eget forsvar.
- (F) Justitssekretæren skal efter høring af dommerne fastlægge kriterierne for betaling af honorar til den beskikkede forsvarer.

Regel 46

Misligholdelse af forpligtelser fra forsvarers side

- (A) En afdeling kan efter at have givet en advarsel afvise at lade en forsvarer give møde, hvis dennes adfærd efter afdelingens opfattelse er stødende eller af grov karakter eller på anden måde hindrer sagens behørig fremme.
- (B) En dommer eller en afdeling kan ligeledes – med præsidentens samtykke – indberette en misligholdelse fra forsvarers side til det faglige organ, der regulerer forsvarernes adfærd i den stat, hvor han har fået bestalling, eller – hvis der er tale om en professor, som ikke på anden måde har bestalling – da til styrelsesrådet ved den pågældendes universitet.

Afsnit 5

Før retssagen

Del 1 Anklageskrifter

Regel 47

Indgivelse af anklageskrift fra anklageren

- (A) Hvis anklageren under en efterforskning finder det godtgjort, at der er tilstrækkeligt bevismateriale til, at der er rimelig grund til at formode, at en mistænkt har begået en forbrydelse inden for Tribunalets kompetenceområde, skal anklageren forberede og fremsende til justitssekretæren et anklageskrift, som skal godkendes

af en dommer, sammen med materiale til støtte derfor.

- (B) Anklageskriftet skal indeholde den mistænkte navn og særlige forhold samt en kortfattet fremstilling af sagens fakta og den forbrydelse, som mistænkte er tiltalt for.
- (C) Justitssekretæren fremsender anklageskriftet og det ledsagende materiale til den dommer, der er udpeget på det pågældende tidspunkt i henhold til regel 28, og som skal underrette anklageren om, hvilken dato der er berammet for en prøvelse af anklageskriftet.
- (D) Ved prøvelsen af anklageskriftet skal dommeren høre anklageren, som kan fremlægge yderligere materiale til støtte for et anklagepunkt. Dommeren kan derefter stadfæste eller afvise hvert enkelt punkt i anklageskriftet eller udsætte prøvelsen af anklageskriftet.
- (E) Afvisning af et punkt i anklagen udelukker ikke anklageren fra efterfølgende at fremsætte et nyt anklageskrift baseret på de for det pågældende punkt tilgrundliggende handlinger, såfremt der er yderligere bevismateriale til støtte herfor.

Regel 48

Kumulation af flere sigtede

Personer, der er anklaget for samme forbrydelse eller for forskellige forbrydelser begået under samme handlingsforløb, kan sigtes og retsforfølges in solidum.

Regel 49

Kumulation af flere forbrydelser

To eller flere forbrydelser kan sammenfattes i et anklageskrift, hvis de handlinger, der er begået, sammen udgør det samme handlingsforløb, og de pågældende forbrydelser er begået af den samme sigtede person.

Regel 50

Ændring af anklageskrift

Anklageren kan ændre et anklageskrift uden tilladelse på et hvilket som helst tidspunkt inden godkendelsen deraf. Derefter kan det kun ændres med tilladelse fra den dommer, der har godkendt anklageskriftet, eller med domstolsafdelingens tilladelse, hvis det sker under retssagen. Hvis en sådan tilladelse gives, fremsendes det ændrede anklageskrift til sigtede og dennes forsvarer, og om fornødent udskydes datoen for domsforhandlingen for at sikre tilstrækkelig tid til forberedelsen af forsvaret.

Regel 51

Frafald af anklageskrift

- (A) Anklageren kan frafalde et anklageskrift uden tilladelse på et hvilket som helst tidspunkt inden godkendelsen deraf. Derefter kan det kun frafalde med tilladelse fra den dommer, som har godkendt det, eller med domstolsafdelingens tilladelse, hvis det sker under retssagen.
- (B) Hvis et anklageskrift frafalder, skal den mistænkte eller sigtede og dennes forsvarer omgående underrettes derom.

Regel 52

Offentligt anklageskrift

Med forbehold af regel 53 skal anklageskriftet offentliggøres, efter at en dommer eller en domstolsafdeling har godkendt dette.

Regel 53

Hemmeligholdelse af anklageskrift

- (A) Ved godkendelsen af et anklageskrift kan dommeren efter høring af anklageren afgive kendelse om, at anklageskriftet ikke skal offentliggøres, før det er forkyndt for sigtede eller, hvis der er flere sigtede, da alle sigtede personer.
- (B) En dommer eller en domstolsafdeling kan efter høring af anklageren ligeledes afgive kendelse om, at et anklageskrift eller en del deraf eller et specielt dokument eller

specielle oplysninger ikke skal offentliggøres, hvis den pågældende dommer eller afdeling sikrer sig, at afsigelsen af en sådan kendelse sker af hensyn til forsvarlig retspleje.

Del 2 Kendelser og ordrer

Regel 54

Almindelige regler

En dommer eller en domstolsafdeling kan efter anmodning fra en af parterne, eller *proprio motu*, afsige kendelser, stævninger og ordrer, der måtte være nødvendige for efterforskning eller for forberedelse eller førelse af retsagen.

Regel 55

Anholdelsesordrer

- (A) En anholdelsesordre skal underskrives af en dommer og være forsynet med Tribunalets segl. Den skal ledsages af en kopi af anklageskriftet samt en erklæring om sigtedes rettigheder. Disse rettigheder omfatter de rettigheder, der er fastsat i artikel 21 i statutten og i regel 42 og regel 43 *mutatis mutandis*, sammen med sigtedes ret til ikke at udtale sig og til at blive gjort opmærksom på, at enhver forklaring, som han afgiver, skrives ned og kan blive brugt i bevisførelsen.
- (B) Ordrer om anholdelse og overgivelse af sigtede til Tribunallet skal fremsendes af justitssekretæren til de nationale myndigheder i den stat, inden for hvis territorium eller under hvis kompetenceområde eller kontrol sigtede er bosat, eller hvor hans sidst kendte opholdssted var, sammen med en vejledning om, at sigtede på tidspunktet for anholdelsen skal have oplæst anklageskriftet samt erklæringen om sigtedes rettigheder på et sprog, som han forstår, og at han skal gøres opmærksom derpå på det pågældende sprog.
- (C) Når en anholdelsesordre afsagt af Tribunallet iværksættes, kan der gives mulighed for, at en medarbejder fra anklagerens

kontor er til stede fra anholdelsestidspunktet.

Regel 56

Samarbejde mellem staterne

Den stat, som en anholdelsesordre fremsendes til, skal omgående foretage handling, med al behørig omhu, for at sikre en hensigtsmæssig og effektiv udførelse af ordren i overensstemmelse med artikel 29 i statutten.

Regel 57

Procedure efter anholdelsen

Efter sigtedes anholdelse skal den pågældende stat tilbageholde sigtede og omgående underrette justitssekretæren. Det praktiske arrangement i forbindelse med overførsel af sigtede til Tribunallets sæde aftales mellem de pågældende myndigheder i staten og justitssekretæren.

Regel 58

Nationale udleveringsbestemmelser

Uanset at der måtte eksistere eventuelle juridiske hindringer for overgivelse eller overførsel af sigtede til Tribunallet i henhold til den pågældende stats nationale lovgivning eller udleveringsaftaler, skal de i artikel 29 i statutten fastlagte forpligtelser være gældende.

Regel 59

Manglende iværksættelse af en ordre

- (A) Såfremt den stat, hvortil en anholdelsesordre er fremsendt, har været ude af stand til at gennemføre ordren, skal staten omgående underrette justitssekretæren om dens manglende evne og angive begrundelserne derfor.
- (B) Hvis der ikke inden for et rimeligt tidsrum, efter at anholdelsesordren er fremsendt til staten, er givet meddelelse om, at der er taget handling, skal anholdelsesordren anses for at være undladt at være iværksat, og Tribunallet kan via præsiden-

ten underrette Sikkerhedsrådet i overensstemmelse hermed.

Regel 60

Bekendtgørelse af anklageskriftet

Efter anmodning fra anklageren skal der fremsendes en bekendtgørelsesformular fra justitssekretæren til de nationale myndigheder i en stat eller flere stater, inden for hvis territorium anklageren har begrundet formodning om, at sigtede kan findes, med henblik på at få denne offentliggjort i aviser, der har et stort oplag inden for det pågældende territorium, med tilkendegivelse over for sigtede af, at anklageren søger at forkynde et anklageskrift mod sigtede.

Regel 61

Procedure ved undladelse af iværksættelse af en ordre

- (A) Såfremt en anholdelsesordre ikke er blevet iværksat, og anklageskriftet som følge heraf ikke er blevet personligt forkyndt, og anklageren godtgør over for en dommer ved en domstolsafdeling:
- (i) at han har truffet alle rimelige foranstaltninger til gennemførelse af en personlig forkyndelse, herunder anmodning om bistand fra vedkommende myndigheder i den stat, inden for hvis territorium eller under hvis kompetenceområde og kontrol den person, for hvem der skal ske forkyndelse, er bosat, eller hvor denne – anklageren bekendt – sidst var bosat, og
 - (ii) at han i øvrigt har forsøgt at underrette sigtede om eksistensen af anklageskriftet ved at søge at offentliggøre bekendtgørelser i aviser i henhold til regel 60,
- skal dommeren afgive kendelse om, at anklageskriftet af anklageren skal fremsendes til domstolsafdelingen.
- (B) Efter at have opnået en sådan kendelse skal anklageren fremsende anklageskriftet til domstolsafdelingen tillige med alt det bevismateriale, der var til rådighed for

den dommer, som oprindeligt godkendte anklageskriftet.

- (C) Hvis domstolsafdelingen på grundlag af dette bevismateriale – tillige med yderligere bevismateriale, som anklageren måtte fremføre – finder det godtgjort, at der er rimelig grund til at formode, at sigtede har begået alle eller en hvilken som helst af de forbrydelser, han er sigtet for i anklageskriftet, skal afdelingen fastlægge dette. Domstolsafdelingen skal foranledige de relevante dele af anklageskriftet oplæst af anklageren tillige med en redegørelse for indsatsen for at få gennemført den i stk. (A) ovenfor nævnte forkyndelse.
- (D) Domstolsafdelingen skal ligeledes udstede en international anholdelsesordre vedrørende sigtede, som skal fremsendes til alle stater.
- (E) Hvis anklager godtgør over for domstolsafdelingen, at undladelsen af at gennemføre en personlig forkyndelse helt eller delvis skyldtes, at en stat har undladt eller afvist at samarbejde med Tribunalet i henhold til artikel 29 i statutten, skal Tribunalet bekræfte dette, i hvilket tilfælde præsidenteren skal underrette Sikkerhedsrådet.

Regel 62

Første fremstilling af sigtede

Sigtede skal efter overførsel til tribunalets sæde uden ugrundet ophold stilles for retten og formelt sigtes. Den pågældende domstolsafdeling skal:

- (i) sikre sig, at sigtedes ret til en forsvarer respekteres,
- (ii) oplæse anklageskriftet eller foranledige det oplæst for sigtede på et sprog, som han taler og forstår, og sikre sig, at sigtede forstår anklageskriftet,
- (iii) anmode sigtede om at erklære sig skyldig eller ikke skyldig, og såfremt sigtede undlader dette, nedlægge påstand om frifindelse på hans vegne,
- (iv) anmode justitssekretæren om at be-

ramme en dato for domsforhandlingen.

Regel 63

Afhøring af sigtede

Efter første fremstilling af sigtede må anklageren kun afhøre ham, såfremt hans forsvarer er til stede, og afhøringen optages på bånd eller på video i overensstemmelse med den procedure, der er fastlagt i regel 43. Anklager skal ved afhøringens begyndelse oplyse sigtede om, at han ikke har pligt til at udtale sig, medmindre han selv ønsker det, men at alt, hvad han siger, kan blive brugt i bevisførelsen.

Regel 64

Varetægt

Efter overførsel til tribunalets sæde tages sigtede i varetægt på et opholdssted, der er stillet til rådighed af værtslandet eller af et andet land. Præsidenten kan efter anmodning fra en af parterne anmode om en ændring af de vilkår, som varetægtsfængslingen af sigtede foregår under.

Regel 65

Foreløbig løsladelse

- (A) Når sigtede er taget i forvaring, kan han kun løslades ved en kendelse afsagt af en domstolsafdeling.
- (B) Domstolsafdelingen kan kun afsige kendelse om løsladelse i ganske særlige tilfælde og kun, hvis den er overbevist om, at sigtede vil møde op til retssagen, såfremt han løslades, og ikke vil udgøre nogen fare for eventuelle ofre, vidner eller andre personer.
- (C) Domstolsafdelingen kan fastsætte de vilkår for sigtedes løsladelse, som den måtte finde hensigtsmæssige, herunder om kaution og opfyldelse af de vilkår, der skønnes nødvendige for at sikre hans tilstedeværelse under retssagen og beskyttelse af andre.
- (D) Om fornødent kan domstolsafdelingen afsige en anholdelsesordre for at sikre tilste-

deværelsen af en sigtet, der har været løsladt eller af anden grund er på fri fod.

Del 3 Bevisførelse

Regel 66

Anklagers oplysningspligt

- (A) Anklageren skal så hurtigt, som det er praktisk muligt efter første fremstilling af sigtede, stille kopier af det materiale, som ledsagede anklageskriftet, da det blev fremlagt til godkendelse, til rådighed for forsvareren.
- (B) Anklageren skal efter anmodning give forsvareren adgang til at gøre sig bekendt med bøger, dokumenter, fotografier og andre effekter, som er i hans forvaring, eller som han har rådighed over, og som er af betydning for forberedelsen af forsvaret, eller som anklageren har til hensigt at fremlægge som bevis under retssagen, eller som er taget fra eller tilhørte sigtede.

Regel 67

Gensidig oplysningspligt

- (A) Så hurtigt, som det er rimeligt muligt, og under alle omstændigheder før retssagen indledes:
 - (i) skal anklageren underrette forsvareren om navnene på de vidner, som han har til hensigt at føre som bevis for sigtedes skyld og som modbevis for enhver forsvarspåstand, som anklageren har modtaget underretning om i overensstemmelse med stk. (ii) nedenfor,
 - (ii) skal forsvareren underrette anklageren om, at han har til hensigt at
 - (a) at føre bevis for alibi. I dette tilfælde skal underretningen angive det sted eller de steder, hvor sigtede påstår at have været til stede på tidspunktet for den påståede forbrydelse, navn og adresse på vidner samt andet bevismateriale, som sigtede har til hensigt at påberåbe sig for at føre bevis for sit alibi,

- (b) særlige indsigelsesgrunde, herunder om bortfald eller lempelse af strafansvar som følge af manglende evne til at handle fornuftsmæssigt, i hvilket tilfælde underretningen skal anføre navn og adresse på vidner og andet bevismateriale, som sigtede har til hensigt at påberåbe sig for at godtgøre den særlige indsigelsesgrund.
- (B) Forsvarerens undladelse af at give underretning i henhold til denne regel medfører ikke nogen begrænsning i sigtedes ret til at aflægge vidnesbyrd om ovennævnte indsigelser.
- (C) Såfremt forsvareren fremsætter en anmodning i medfør af regel 66 (B), har anklageren ret til at gøre sig bekendt med bøger, dokumenter, fotografier og andre effekter, som er i forsvarerens forvaring, eller som han har rådighed over, og som han har til hensigt at fremlægge som bevis under retsagen.
- (D) Såfremt en af parterne får kendskab til yderligere beviser eller materiale, som skulle have været fremlagt tidligere i henhold til disse regler, skal vedkommende straks underrette den anden part og domstolsafdelingen om eksistensen af sådanne yderligere beviser eller materiale.

Regel 68

Oplysning om diskulperende beviser

Anklageren skal, så hurtigt som det er praktisk muligt, over for forsvareren oplyse om eksistensen af beviser, som anklageren har kendskab til, og som på nogen måde kan tjene til bevis for sigtedes uskyld eller til lempelse af sigtedes skyld for en forbrydelse, som der er rejst tiltale for i anklageskriftet.

Regel 69

Beskyttelse af ofre og vidner

- (A) Under særlige omstændigheder kan anklageren anmode domstolsafdelingen om at afsige kendelse om hemmeligholdelse af et offers eller vidnes identitet, såfremt

vedkommende måtte være i fare eller udsat for risiko, indtil vedkommende kan bringes under tribunalets beskyttelse.

- (B) Med forbehold af regel 75 skal identiteten af ofret eller vidnet afsløres i tilstrækkelig god tid før retssagens indledning for at give tilstrækkelig tid til forberedelsen af forsvaret.

Regel 70

Forhold, der ikke er omfattet af oplysningspligten

Uanset bestemmelserne i regel 66 og regel 67 er rapporter, notater og andre interne dokumenter, der udarbejdes af en part, vedkommendes medhjælper eller repræsentanter i forbindelse med efterforskning eller forberedelse af en sag, ikke omfattet af oplysningspligten eller pligten til at give underretning i henhold til disse regler.

Del 4 Vidneudsagn

Regel 71

Vidneudsagn

- (A) Domstolsafdelingen kan, efter anmodning fra en af parterne, under ganske særlige omstændigheder og af hensyn til en forsvarlig retspleje, afsige kendelse om, at der skal optages skriftlige vidneudsagn til brug for retssagen og skal i denne forbindelse udpege en retsmedarbejder som ansvarlig herfor.
- (B) Anmodning om aflæggelse af vidneudsagn skal være skriftlig og skal indeholde navn og opholdssted for den person, der aflægger vidneudsagnet, tid og sted for aflæggelsen, en erklæring om de forhold, som vedkommende afhøres om, og skal anføre de særlige omstændigheder, der retfærdiggør aflæggelse af skriftligt vidneudsagn.
- (C) Såfremt anmodningen efterkommes, skal den part, der ønskede vidneudsagnet aflagt, give den anden part en rimelig frist, og vedkommende skal have ret til at overvære aflæggelsen af vidneudsagnet og til

at modafhøre den person, hvis vidneudsagn optages.

- (D) Optagelse af vidneudsagn kan også ske i form af en videooptagelse.
- (E) Den ansvarlige retsmedarbejder skal sikre, at optagelsen af vidneudsagnet sker i overensstemmelse med disse regler, og at det indføres i retsbogen, herunder også modafhøring og eventuelle indsigelser fra den anden parts side, som skal afgøres af domstolsafdelingen. Han fremlægger retsbogen for domstolsafdelingen.

- (B) Enhver anmodning fra sigtedes side af den art, der er omhandlet i stk. (A) ovenfor, skal fremsættes inden 60 dage efter den første fremstilling i retten og under alle omstændigheder før, selve behandlingen af retssagen indledes.
- (C) Undladelse af at fremsætte en anmodning inden for den fastsatte frist skal anses for frafald af retten hertil. Såfremt der foreligger en gyldig grund hertil, kan domstolsafdelingen ophæve et sådant frafald.

Afsnit 6

Sagens førelse i domstolsafdelingerne

Del 5 Kendelser forud for sagens behandling

Regel 72

Almindelige bestemmelser

- (A) Efter den første fremstilling af sigtede kan hver af parterne anmode domstolsafdelingen om afsigelse af en kendelse eller iværksættelse af et retsmiddel. Sådanne anmodninger kan være skriftlige eller mundtlige efter domstolsafdelingens skøn.
- (B) Domstolsafdelingen skal træffe afgørelse om sådanne anmodninger *in limine litis*.

Del 1 Almindelige bestemmelser

Regel 74

Amicus Curiae

En afdeling kan, hvis den finder det ønskeligt for sagens rette afgørelse, indkalde eller tillade en stat, organisation eller person til at give møde og afgive indlæg vedrørende ethvert spørgsmål, som afdelingen fastsætter.

Regel 73

Sigtedes anmodninger om en kendelse

- (A) Anmodninger om kendelser fra sigtedes side omfatter:
- (i) indsigelser vedrørende manglende kompetence,
 - (ii) indsigelser vedrørende mangler eller fejl i udformningen af anklageskriftet,
 - (iii) begæring om udelukkelse af beviser, der er frataget sigtede, eller som har tilhørt ham,
 - (iv) begæringer om udskillelse af forbrydelser, der er sammenfattet i et enkelt anklageskrift i henhold til regel 49 eller om separat behandling i henhold til regel 82 (B),
 - (v) indsigelser begrundet i manglende efterkommelse af en anmodning om advokatbistand.

Regel 75

Beskyttelse af ofre og vidner

- (A) En dommer eller en domstolsafdeling kan *proprio motu* eller efter anmodning fra den anden part eller fra det pågældende offer eller vidne afsige kendelse om passende foranstaltninger med henblik på at sikre ofres og vidners privatliv og for at beskytte dem, såfremt disse foranstaltninger ikke er i strid med sigtedes rettigheder.
- (B) En afdeling kan afholde *ex parte* (ikke-kontradiktoriske) retsmøder med henblik på at afgøre, om den skal afsige kendelse om:
- (i) foranstaltninger med henblik på at forhindre offentliggørelse i offentligheden eller i medierne af et offers eller vidnes identitet og opholdssted eller identitet og opholdssted for personer, der er relateret eller knyttet til vedkommende, i form af:
 - (a) slettelse af navn og andre identifi-

cerende oplysninger fra afdelingens offentlige optegnelser,

- (b) hemmeligholdelse for offentligheden af retsprotokoller, der identificerer ofret,
 - (c) aflæggelse af vidneudsagn ved hjælp af billed- eller stemmefordrejende udstyr eller ikke offentlig fjernsynsoptagelse,
 - (d) anvendelse af pseudonym.
- (ii) lukkede retsmøder, i overensstemmelse med regel 79,
 - (iii) passende foranstaltninger med henblik på at lette aflæggelse af vidneudsagn for sårbare ofre og vidner, som fx anvendelse af ikke offentlig fjernsynsoptagelse.
- (C) En afdeling skal, når det er nødvendigt, udøve kontrol med den måde, hvorpå afhøring finder sted, for at undgå chikane og intimidering.

Regel 76

Tolkes og oversætteres edsafklæggelse

Før udførelsen af deres opgaver skal tolke og oversættere aflægge ed på at udføre dem korrekt, uafhængigt, upartisk og med fuld respekt af deres tavshedspligt.

Regel 77

Foragt for retten

- (A) Med forbehold af bestemmelserne i stk. 90 (D) kan et vidne, der nægter eller stædigt undlader at svare på et spørgsmål, der er af betydning for den sag, domstolsafdelingen behandler, anses for at udvise foragt for Tribunalen. Domstolsafdelingen kan idømme ham en bøde på ikke over 10.000 US\$ eller fængsel i op til 6 måneder.
- (B) Domstolsafdelingen kan dog fritage et vidne fra pligten til at svare af årsager, som den finder begrundede.
- (C) Betaling af bøde sker til justitssekretæren og skal regnskabsføres separat.

Regel 78

Åbne retsmøder

Alle retsmøder i en domstolsafdeling, bortset fra dommernes votering, skal være offentlige, medmindre andet fastsættes.

Regel 79

Lukkede retsmøder

- (A) Domstolsafdelingen kan afsige kendelse om, at pressen og offentligheden skal udelukkes fra alle eller en del af retsmøderne med følgende begrundelser:
 - (i) hensynet til den offentlige sikkerhed eller moral,
 - (ii) et offers eller vidnes sikkerhed eller hemmeligholdelse af vedkommendes identitet i henhold til regel 75, eller
 - (iii) beskyttelse af hensynet til en forsvarlig retspleje.
- (B) Domstolsafdelingen skal offentliggøre begrundelsen for sin kendelse.

Regel 80

Kontrol med sagens førelse

- (A) Domstolsafdelingen kan udelukke en person fra retssalen med henblik på at beskytte sigtedes ret til en retfærdig og offentlig rettergang eller for at bevare rettergangens værdighed og dekorum.
- (B) Domstolsafdelingen kan afsige kendelse om, at sigtede fjernes fra retssalen og fortsætte sagen i hans fravær, såfremt han har fremturet med at udvise forstyrrende adfærd efter at have fået en advarsel om, at han vil blive fjernet.

Regel 81

Protokollering af sagens forløb og beviser

- (A) Justitssekretæren skal drage omsorg for og opbevare fuldstændige og nøjagtige protokoller over alle retsmøder, herunder lydoptagelser, udskrifter og, når domstolsafdelingen finder det påkrævet, videooptagelser.

- (B) Domstolsafdelingen kan afsige kendelse om offentliggørelse af hele eller dele af retsprotokollen over lukkede retsmøder, såfremt grundene til, at den ikke skulle offentliggøres, ikke længere eksisterer.
- (C) Justitssekretæren skal sikre sig og opbevare alle fysiske beviser, der fremlægges under sagen.
- (D) Fotografiske, video- eller lydoptagelser af retssagen, bortset fra rettens egne, kan til-lades efter domstolsafdelingens skøn.

Del 2 Sagens forelæggelse

Regel 82

Kumulerede og separate retssager

- (A) I tilfælde af kumulation skal sigtede gives samme rettigheder, som hvis sagerne blev behandlet separat.
- (B) Domstolsafdelingen kan afsige kendelse om, at personer, der sigtes in solidum i henhold til regel 48, skal retsforfølges separat, såfremt den finder det nødvendigt for at undgå en interessekonflikt, der kunne være til alvorlig skade for en af de sigtede, eller for at beskytte hensynet til en forsvarlig retspleje.

Regel 83

Tvangsmidler

Tvangsmidler, som fx håndjern, må ikke anvendes, bortset fra som sikkerhedsforanstaltning mod flugt under transport eller af sikkerhedsgrunde, og skal fjernes, når sigtede fremstilles i en afdeling.

Regel 84

Indledende indlæg

Før anklageren fremlægger sine beviser, fremsætter hver part et indledende indlæg. Forsvareren kan imidlertid vælge at fremsætte sit indlæg, efter at anklageren har afsluttet sin fremlæggelse af beviser og før fremlæggelsen af forsvarets beviser.

Regel 85

Fremlæggelse af beviser

- (A) Hver af parterne har ret til at indkalde vidner og fremlægge beviser. Medmindre andet bestemmes af domsafdelingen af hensyn til en forsvarlig retspleje, skal beviser under retssagen fremlægges i følgende rækkefølge:
 - (i) anklagers beviser,
 - (ii) forsvarers beviser,
 - (iii) anklagers modbeviser,
 - (iv) forsvarers modbeviser,
 - (v) beviser, som domstolsafdelingen afsiger kendelse om i henhold til regel 98.
- (B) Hovedafhøring, modafhøring og genafhøring skal tillades i enhver sag. Det er op til den part, der indkalder et vidne, at foretage hovedafhøring af ham, men en dommer kan på ethvert stadium stille spørgsmål til vidnet.
- (C) Sigtede kan, såfremt han ønsker det, vidne til sit eget forsvar.

Regel 86

Afsluttende indlæg

Efter forelæggelsen af alle beviser kan anklageren fremføre sin indledende procedure, som forsvareren kan afgive replik til. Anklageren kan, såfremt han ønsker det, svare på denne replik, og forsvareren kan svare på anklagerens svar på replikken.

Regel 87

Votering

- (A) Når begge parter har afsluttet deres procedure, erklærer retsformanden retsmødet for afsluttet, og dommernes votering sker for lukkede døre. Sigtede kan kun kendes skyldig, såfremt et flertal af dommerne finder, at sigtedes skyld er bevist ud over rimelig tvivl.
- (B) Dommerne voterer separat om hver enkelt sigtelse i anklageskriftet. Såfremt to eller flere sigtede retsforfølges under samme

sag i henhold til regel 48, skal der træffes afgørelse for hver enkelt af de sigtede.

Regel 88

Dommen

- (A) Dommen skal afsiges i et offentligt retsmøde og i sigtedes nærværelse på en dato, som parterne og forsvarer har fået underretning om.
- (B) Såfremt domstolsafdelingen finder sigtede skyldig i en forbrydelse og på grund af beviserne når frem til, at denne indebar, at sigtede ulovligt tilegnede sig formuegoder, skal den træffe særskilt afgørelse herom i dommen. Domstolen kan afsige kendelse om tilbagelevering som fastsat i regel 105.
- (C) En dommer i domstolsafdeling kan afgive dissens eller knytte særskilte kommentarer til dommen.

Del 3 Bevisregler

Regel 89

Almindelige bestemmelser

- (A) De bevisregler, der fastsættes i denne del, gælder for retssagers førelse i afdelingerne. Afdelingerne er ikke bundet af nationale bevisregler.
- (B) I sager, hvor der ikke i medfør af denne del gælder andre regler, skal en afdeling anvende de bevisregler, der bedst fremmer en retfærdig afgørelse af den verserende sag, og som er i overensstemmelse med lovens ånd og almindelige retsgrundsætninger.
- (C) En afdeling kan tillade alle relevante beviser, som den finder har bevismæssig værdi.
- (D) En afdeling kan udelukke beviser, såfremt hensynet til at sikre en retfærdig rettergang vejer tungere end disses bevismæssige værdi.
- (E) En afdeling kan kræve verificering af ægtheden af beviser, der er fremkommet uden for retten.

Regel 90

Vidneførelse

- (A) Vidner skal, i princippet, afhøres direkte af afdelingerne. I tilfælde af, at det ikke er muligt at sikre et vidnes tilstedeværelse, kan en afdeling afsige kendelse om, at et vidne skal afhøres i form af afgivelse af et skriftligt vidneudsagn som fastsat i regel 71.
- (B) Vidner skal, før de afgiver forklaring, aflægge ed: »Jeg sværger højtideligt, at jeg vil tale sandhed, hele sandheden og ikke andet end sandheden«.
- (C) Vidner, bortset fra sagkyndige vidner, som endnu ikke har afgivet forklaring, må ikke være til stede, når andre vidner afgiver forklaring. Et vidne, der har hørt et andet vidnes forklaring, skal ikke af den grund alene udelukkes fra at afgive forklaring.
- (D) Et vidne kan nægte at fremkomme med udtalelser, der kan være belastende for ham selv.

Regel 91

Falsk vidneforklaring under ed

- (A) En afdeling kan på eget initiativ eller efter anmodning fra en af parterne indskærpe et vidne pligten til at tale sandhed og konsekvenserne af at undlade at gøre det.
- (B) Såfremt en afdeling har tungtvejende grunde til at antage, at et vidne bevidst og med overlæg har afgivet falsk vidneforklaring, kan den anmode anklageren om at efterforske sagen med henblik på udarbejdelse og fremlæggelse af anklageskrift med sigtelse for falsk vidneforklaring.
- (C) Procedure- og bevisreglerne i afsnit 4-8 finder anvendelse *mutatis mutandis* i forbindelse med sager i henhold til denne regel.
- (D) En dommer, der har medvirket ved behandlingen af den sag, hvor vidnet afgav forklaring, må ikke medvirke ved behandlingen af en sag mod vidnet for falsk forklaring.

(E) Den strengeste straf for afgivelse af falsk forklaring under ed er en bøde på højst 10.000 US\$ eller fængsel i op til 12 måneder eller begge dele. Betaling af en idømt bøde skal ske til justissekretæren og skal bogføres på den konto, der er nævnt i regel 77 (C).

Regel 92

Tilståelse

En tilståelse, som en sigtet fremkommer med under anklagerens afhøring, skal, såfremt kravene i regel 63 nøje er overholdt, formodes at være afgivet frit og frivilligt, medmindre andet godtgøres.

Regel 93

Bevis for tidligere lignende forhold

Bevis for tidligere lignende forhold kan tillades, såfremt det findes påkrævet af hensyn til en forsvarlig retspleje.

Regel 94

Fakta, som der ikke skal føres bevis for

En domstolsafdeling skal ikke kræve bevisførelse for kendsgerninger, der er alment kendte, men skal tage sådanne til efterretning.

Regel 95

Beviser, der er opnået i modstrid med internationalt beskyttede menneskerettigheder

Beviser, der er opnået direkte eller indirekte ved midler, der udgør en alvorlig krænkelse af internationalt beskyttede menneskerettigheder, skal afvises.

Regel 96

Bevis i sager vedrørende seksuelle overgreb

I sager vedrørende seksuelle overgreb:

- (i) skal der ikke kræves verificering af ofrets vidneudsagn,
- (ii) kan samtykke ikke anføres som indsigelsesgrund, såfremt ofret

- (a) er blevet udsat for eller truet med eller har haft grund til at befrygte vold, tvang, tilbageholdelse eller psykisk undertrykkelse, eller
- (b) har haft grund til at tro, at såfremt hun ikke gav efter, ville en anden blive udsat herfor eller blive truet eller bragt i fare,

(iii) må ofrets tidligere seksuelle adfærd ikke godtages som bevis.

Regel 97

Forholdet mellem advokat og klient

Enhver form for kommunikation mellem en advokat og hans klient skal anses for fortrolig og skal som følge heraf ikke være omfattet af oplysningspligt i forbindelse med sagens behandling, medmindre:

- (i) klienten giver samtykke til offentliggørelse heraf, eller
- (ii) såfremt klienten frivilligt har offentliggjort kommunikationen over for tredjemand, og denne aflægger vidnesbyrd herom.

Regel 98

Afdelingernes beføjelse til at kræve fremlæggelse af yderligere beviser

En domstolsafdeling kan kræve, at en af parterne fremlægger yderligere beviser. Den kan selv indkalde vidner og afsige kendelse om fremstilling af dem.

Del 4 Procedure i forbindelse med strafudmålingen

Regel 99

Frifundnes retsstilling

- (A) I tilfælde af frifundelse skal sigtede omgående løslades.
- (B) Hvis anklageren på det tidspunkt, hvor dommen afsiges, i et offentligt retsmøde underretter domstolsafdelingen om sin hensigt om at indgive ankestævning i medfør af regel 108, kan domstolsafdelingen efter anmodning fra anklageren udste-

de en anholdelsesordre mod sigtede, som skal træde i kraft omgående.

Regel 100

Procedure for strafudmålingen

Såfremt en domstolsafdeling finder sigtede skyldig i en forbrydelse, kan anklageren og forsvarer fremsende alt relevant materiale, der kan være til hjælp for domstolsafdelingen ved afgørelsen af en passende straf.

Regel 101

Sanktioner

- (A) En dømt person kan idømmes fængselsstraf op til – og på – livstid.
- (B) Ved fastlæggelsen af straffen skal domstolsafdelingen tage hensyn til de faktorer, der er nævnt i artikel 24, stk. 2, i statuten, samt til faktorer som fx:
 - (i) skærpende omstændigheder,
 - (ii) formildende omstændigheder, herunder væsentligt samarbejde fra domfældte med anklageren før eller efter domfældelsen,
 - (iii) almindelig praksis vedrørende fængselsstraffe ved domstolene i det tidligere Jugoslavien,
 - (iv) den periode, i hvilken den idømte måtte være holdt i varetægt, indtil han overgives til Tribunalet, eller mens sagen verserede,
 - (v) i hvilket omfang en sanktion, som en national domstol måtte have idømt domfældte for den samme handling, allerede er afsonet, som omtalt i artikel 10, stk. 3, i statuten.
- (C) Domstolsafdelingen skal anføre, om flere straffe skal afsones i forlængelse af hinanden eller som fællesstraf.
- (D) Straffen skal afsiges for åbne døre og i domfældtes nærværelse, med forbehold af stk. 102 (B).

Regel 102

Domfældtes retsstilling

- (A) Straffen skal begynde at løbe fra den dag, hvor den i henhold til regel 101 (D) afsiges. Så snart der er indsendt ankestævning, skal fuldbyrdelsen af dommen imidlertid udsættes, indtil afgørelsen vedrørende appellen er afsagt. I mellemtiden skal domfældte forblive varetægtsfængslet, som fastsat i regel 64.
- (B) Hvis domfældte ved en tidligere afgørelse i domstolsafdelingen er blevet løsladt, eller af anden grund er på fri fod og ikke er til stede, når dommen afsiges, skal domstolsafdelingen udstede en anholdelsesordre mod ham. Ved anholdelsen skal han underrettes om domfældelsen og straffen, og den i regel 103 fastsatte procedure skal følges.

Regel 103

Fængsling

- (A) Fængselsstraffen skal afsones i en stat, som Tribunalet udpeger ud fra en liste over stater, som har tilkendegivet, at de er villige til at modtage domfældte personer.
- (B) Overførsel af domfældte til den pågældende stat skal ske så hurtigt som muligt efter udløb af appelfristen.

Regel 104

Tilsyn med fængslingen

Der skal føres tilsyn med alle fængselsstraffe af Tribunalet eller et organ, som Tribunalet har udpeget.

Regel 105

Tilbagelevering af formuegoder

- (A) Efter en domsafsigelse, der omfatter en særskilt afgørelse som fastsat i regel 88 (B), skal domstolsafdelingen efter anmodning fra anklageren eller kan på eget initiativ afholde et særligt retsmøde for at træffe afgørelse om spørgsmålet om tilbagelevering af formuegoder eller provenuet

heraf og kan i mellemtiden træffe beslutning om sådanne foreløbige foranstaltninger med henblik på bevarelse og beskyttelse af formuegoderne eller provenuet, som den finder hensigtsmæssige.

- (B) Beslutningen kan udvides til at omfatte formuegoder eller provenu, der besiddes af tredjemand, der ikke på anden måde har tilknytning til den forbrydelse, som domfældte er fundet skyldig i.
- (C) En sådan tredjemand skal indstævnes for domstolsafdelingen og gives mulighed for at retfærdiggøre sit krav på formuegoderne eller provenuet.
- (D) Såfremt domstolsafdelingen finder det sandsynliggjort, hvem der er den rette ejer, skal den afsige kendelse om tilbagelevering af enten formuegoderne eller provenuet.
- (E) Såfremt domstolsafdelingen ikke er i stand til at fastslå ejendomsretten, skal den underrette de kompetente nationale myndigheder og anmode dem om at fastslå det.
- (F) Justitssekretæren skal overdrage de kompetente myndigheder alle stævninger, kendelser og anmodninger, som er udfærdiget af en domstolsafdeling i medfør af stk. (C), (D) og (E).

Regel 106

Erstatning til ofre

- (A) Justitssekretæren skal til de kompetente myndigheder i de pågældende stater fremsende dommen, der lyder på, at sigtede er kendt skyldig i en forbrydelse, der har forårsaget forurettelse af et offer.
- (B) I medfør af den relevante nationale lovgivning kan et offer, eller personer, der fremsætter krav gennem ofret, anlægge sag ved en national domstol eller et andet kompetent organ for at opnå erstatning.
- (C) Forsåvidt angår krav, der er fremsat i henhold til stk. (B), skal Tribunalets dom være endelig og bindende med hensyn til den dømtes strafferetlige ansvar for en sådan forurettelse.

Afsnit 7

Appelsager

Regel 107

Almindelige bestemmelser

De procesregler samt regler om bevisførelse, som den retslige behandling i domstolsafdelingerne er underkastet, skal finde anvendelse *mutatis mutandis* på sager i appelafdelingen.

Regel 108

Ankestævning

En part, der ønsker at appellere en dom, skal højst 30 dage efter den dag, hvor dommen er afsagt, indgive en skriftlig ankestævning til justitssekretæren og forkynde denne for den anden part med angivelse af grundene herfor.

Regel 109

Ekstrakt

- (A) Appelekstrakten skal bestå af de dele af retsbogsudskriften - som attesteret af justitssekretæren - som parterne har angivet.
- (B) Parterne kan senest 30 dage, efter at justitssekretæren har attesteret retsbogsudskriften angive, hvilke dele af denne udskrift, der efter deres mening er nødvendige for afgørelse af appellen.
- (C) Hvis parterne ikke når til enighed derom inden for den periode, skal appellanten og indstævnte hver især angive over for justitssekretæren inden 60 dage efter attestationen, hvilke dele af retsbogsudskriften hver part anser for nødvendige for afgørelsen vedrørende appellen.
- (D) Det skal stå appelafdelingen frit for at kræve hele retsbogsudskriften.

Regel 110

Kopier af ekstrakten

Justitssekretæren skal udfærdige et tilstrækkeligt antal kopier af appelekstrakten til brug for dommerne ved appelafdelingen og for parterne.

*Regel 111**Appellantens indlæg*

Appellantens første indlæg om, på hvilket retsgrundlag han vil føre sagen skal forkyndes for den anden part og indsendes til justitssekretæren senest 90 dage efter, at ekstrakten er blevet attesteret.

*Regel 112**Indstævntes indlæg*

Indstævntes indlæg om, på hvilket retsgrundlag han vil føre sagen, skal forkyndes for den anden part og indsendes til justitssekretæren senest 30 dage efter, at appellantens første indlæg er indgivet.

*Regel 113**Appellantens andet indlæg*

Appellanten kan indgive et indlæg som svar på indstævntes indlæg inden 15 dage, efter at indstævntes indlæg er indgivet.

*Regel 114**Dato for retsmøde*

Efter udløbet af fristen for indgivelse af indlæg fastsat i regel 111, regel 112 og regel 113 skal appelafdelingen beramme en dato til behandling af appelsagen, og justitssekretæren skal underrette parterne derom.

*Regel 115**Yderligere beviser*

- (A) En part kan ved en begæring anmode om at fremlægge yderligere beviser for appelafdelingen, som ikke var til rådighed for den pågældende part under retssagen. En sådan begæring skal forkyndes for den anden part og indgives til justitssekretæren mindst 15 dage før tidspunktet for behandlingen af sagen.
- (B) Appelafdelingen skal give tilladelse til, at der fremlægges sådanne beviser, hvis den anser det for påkrævet af hensyn til en forsvarlig retspleje.

*Regel 116**Forlængelse af tidsfrister*

Appelafdelingen kan imødekomme en begæring om forlængelse af en tidsfrist, hvis der foreligger gode grunde herfor.

*Regel 117**Dom*

- (A) Appelafdelingen skal afsige dom på grundlag af appelekstrakten tillige med sådanne yderligere beviser, som den har fået forelagt.
- (B) Dommen skal afsiges ved et offentligt retsmøde, og i sigtedes nærværelse, på et tidspunkt, som parterne og forsvareren skal have fået underretning om.

*Regel 118**Sigtedes retsstilling efter en appelsag*

- (A) En dom, der afsiges af appelafdelingen, skal omgående fuldbyrdes.
- (B) Såfremt sigtede ikke er til stede, når dommen skal afsiges, enten fordi han er blevet frifundet for alle sigtelser eller som følge af en kendelse udstedt i medfør af regel 65 eller af en anden grund, kan appelafdelingen afsige dommen i sigtedes fravær og skal afsige kendelse om anholdelse eller overgivelse af sigtede til Tribunalet, hvis ikke appelafdelingen erklærer ham for frifundet.

*Afsnit 8**Fornyet prøvelse af sagen**Regel 119**Begæring om fornyet prøvelse af sagen*

Såfremt der kommer nye oplysninger frem, som ikke var kendt for den part, der fremsætter begæringen, på det tidspunkt, hvor sagen blev ført ved en domstolsafdeling eller ved appelafdelingen, og som ikke kunne være kommet for dagen ved udvisning af behørig omhu, kan forsvaret eller, inden for et år efter at den endelige dom er afsagt, anklageren fremsætte en begæ-

ring til den pågældende afdeling om, at dommen skal underkastes fornyet prøvelse.

Regel 120

Forundersøgelse

Hvis der blandt et flertal af dommerne ved den afdeling, der afsagde dommen, er enighed om, at de nye oplysninger, såfremt de findes godtgjort, kunne have udgjort en afgørende faktor, da der skulle træffes afgørelse i sagen, skal den pågældende afdeling tage dommen op til fornyet prøvelse og afsige en ny dom efter høring af parterne.

Regel 121

Appelsager

En dom fra en domstolsafdeling, som har været taget op til fornyet prøvelse, kan appelleres i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit 7.

Regel 122

Hjemvisning af sagen til en domstolsafdeling

Hvis den dom, der skal foretages fornyet prøvelse af, er appelleret på det tidspunkt, hvor begæringen om fornyet prøvelse indgives, kan appeldomstolen sende sagen tilbage til domstolsafdelingen, som så skal behandle begæringen.

Afsnit 9

Benådning og strafnedsættelse

Regel 123

Underretning fra staterne

Hvis den domfældte person i henhold til gældende ret i den stat, som den pågældende sidder fængslet i, er berettiget til at opnå benådning eller nedsættelse af straffen, skal den pågældende stat underrette Tribunalet om en sådan berettigelse i overensstemmelse med artikel 28 i statutten.

Regel 124

Afgørelse fra præsidenten

Efter en sådan underretning skal præsidenten – efter høring af dommerne – afgøre, om benådning eller strafnedsættelse vil være passende.

Regel 125

Almindelige normer i forbindelse med benådning eller strafnedsættelse

Ved afgørelsen af, om benådning eller strafnedsættelse vil være passende, skal præsidenten tage hensyn til, *inter alia*, hvor alvorlig den forbrydelse eller de forbrydelser, som arrestanten er domfældt for, er, til behandlingen af lignende stillede arrestanter, til om arrestanten viser nogen rehabilitering, og om han i væsentlig grad samarbejder med anklageren.